

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ મેમનગર, અમદાવાદ તથા શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિશ્વવિદ્યા પ્રતિષ્ઠાનમનું મુખપત્ર

સદ્વિદ્યા પ્રવર્તાવો પૃથ્વી પરે...

# ગુરુકુલ દર્શન

વર્ષ - ૨ • ઓગષ્ટ-૨૦૧૧ • અંક-૧૨

પંચવાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૨૫૦/-





## હિન્દુ લાઈફસ્ટાઈલ સેમીનાર, યુ.કે.



કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પૂ. સદ્ગુરુવર્ય  
શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી



મહાપૂજા પ્રસંગે ઠાકોરજીનો અભિષેક કરતા પૂ. સદ્ગુરુવર્ય  
શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા હરિભક્તો.



હિન્દુ લાઈફસ્ટાઈલ સેમીનારમાં  
ઉપસ્થિત ભક્તજનો.



કથાવાર્તાનો લાભ આપતા  
પૂ. રામસુખદાસજી સ્વામી.



સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજુ કર્યાબાદ યુવાનો સાથે  
પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી



મહિલા સંમેલનમાં સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ  
રજુ કરનાર બહેનો.



-: સંસ્થાપક :-



સદ્વિદ્યા સદ્ધર્મરક્ષક પ્રાતઃસ્મરણીય પ. પૂ. ગુરુવર્ય  
શાસ્ત્રીજી મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામી

## ગુરુકુલ દર્શન

વર્ષ-૨, ઓગષ્ટ - ૨૦૧૧, અંક-૧૨

: આશીર્વાદ :

પ. પૂ. પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી જોગીસ્વામી

: પ્રેરણા :

પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

પ્રકાશક	: પ. પૂ. પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી
તંત્રી	: પાર્ષદ શ્રી શામજી ભગત
સંપાદક	: શાસ્ત્રી શ્રી યજ્ઞવલ્લભદાસજી સ્વામી
કલા સંયોજન	: હરિકૃષ્ણ ગ્રાફિક્સ, અમદાવાદ
વ્યવસ્થાપન	: જગજીવનભાઈ પટેલ, ધવલ ભીમાણી
તસ્વીર	: જી. વિઝન
મુદ્રક	: સૂર્યા ઓફસેટ

છુટક અંક	: રૂ. ૫/-
પંચ વાર્ષિક લવાજમ	: રૂ. ૨૫૦/-
આજીવન લવાજમ(૨૫ વર્ષ)	: રૂ. ૭૦૦/-
વિદેશમાં આજીવન લવાજમ	: \$ ૧૧૦/-

લવાજમ અંગે પત્રવ્યવહાર



‘ગુરુકુલ દર્શન’ કાર્યાલય

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ - મેમનગર, અમદાવાદ-૫૨

ફોન (૦૭૯) ૨૭૯૧૨૫૯૧/૯૨

www.swaminarayangurukul.org

E-mail- gurukul\_darshan07@yahoo.co.in

## પીયરા પ્યાસે પ્રાણ મરે

પીયરા પ્યાસે પ્રાણ મરે,  
સાવન બરસે ભીંતર બાહર  
ફિરભી જીય ન ભરે... પીયરા  
અંગ અંગમે અગની લાગી  
રોમ રોમ પ્રજરે,  
જ્યોં જ્યોં શીતલ લેપ લગાઉ  
ત્યોં ત્યોં આગ ધરે... પીયરા  
કૈસે કરું કદ્દુ કલ ન પરત હૈ  
નહીં પલ ચૈન પરે,  
પીયુ પીયુ પાગલ હોઈ પુકારું  
નિશદિન નૈન ઝરે... પીયરા  
કૈસે હૈ યે બંધન મિતવા  
ટારત નાહીં ટરે,  
જ્યોં જ્યોં કાટૂ ત્યોં ત્યોં માધવ  
જબરન વો જકરે... પીયરા  
- પ. પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

## અનુક્રમણિકા

વર્ણિતેષરમણીયદર્શનમ્

૦૨

મારા જનમે અંતકાળે

૦૪

ગરીબ કોણ ?

૧૦

જીવનયાત્રા

૧૨

પોથીમાંનાં રીંગણાં

૧૪

શ્રીકૃષ્ણ ક્યાં છે?

૧૬

સમાચાર દર્શન

૧૮



# વર્ણિવેષરમણીયદર્શનમ્

પ.પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

**વર્ણિવેષરમણીયદર્શનમ્ મંદહાસરુચિરાનનામ્બુજમ્ ।**

**પૂજિતં સુરનરૌત્તમૈર્મુદા ધર્મનંદનમહં વિચિન્તયે ॥**

અર્થ- નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારીનાં વેષથી રમણીય દર્શનવાળા, મન્દહાસથી સુંદર મુખારવિંદવાળા, દેવો તથા મનુષ્યોથી પુજાયેલાં એવા ધર્મનંદન ભગવાન શ્રીહરિનું હું ચિંતવન કરું છું.

આ શ્લોકમાં ભગવાન સ્વામિનારાયણના વર્ણી સ્વરૂપની ભાવપૂર્ણ સ્તુતિ છે. ભગવાન સ્વામિનારાયણે અનેક જીવોના આત્યંતિક કલ્યાણ માટે અગિયાર વર્ષની અલ્પ વયમાં ઘરથી મહાભિનિષ્ક્રમણ કર્યું. વર્ણી વેષે સાત વર્ષ સુધી અનેક વિધ તપ કર્યા અને સંપૂર્ણ ભારતવર્ષની યાત્રા કરી.

સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના અધિકાંશ મંદિરોમાં આ અદ્ભૂત વર્ણી ચરિત્રને દર્શાવતી મૂર્તિના દર્શન થાય છે. સંપત્તિને નામે કૌપીન અને કઠારી, ખભે સત્શાસ્ત્રનો ગુટકો, ગળામાં શાલીગ્રામનો બટવો, નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્યના તેજથી દેદીપ્યમાન મુખારવિંદ અને ઉગ્ર તપથી અત્યંત કૃશ જણાતી વર્ણી-મૂર્તિના દર્શન કરતા ભક્તજનોનાં હૃદયમાં શાંતિ અને પ્રેરણાનો સંચાર થાય છે.

ભગવાન સ્વામિનારાયણનાં વર્ણી સ્વરૂપની ઉપાસના પાછળ બ્રહ્મચર્ય, વૈરાગ્ય અને અપરિગ્રહનો ઉત્તમ આદર્શ સમાયેલો છે, જે સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની ખાસ વિશિષ્ટતા છે અને જેનાથી લપસણા ભક્તિમાર્ગ- રસિકમાર્ગને નિર્મળ રાખવામાં પૂર્ણ સહયોગ મળે છે.

જેમાં 'વર્ણિવેષ રમણીય દર્શનમ્' આ ભગવાનનું પ્રથમ વિશેષણ છે. જેનો અર્થ છે 'વર્ણિન:



વેષેણ રમણીય દર્શનમ્ यस્ય સઃ, તમ્- 'વર્ણિના વેષથી રમણીય છે દર્શન જેમનું એવા. વર્ણી શબ્દનો પ્રયોગ નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારી માટે છે 'પદે પદે યન્નવતામુપૈતિ તદેવ રૂપં રમણીય તાયાઃ ।' ક્ષણે ક્ષણે જે નવીનતાને ધારે તે રમણીય કહેવાય છે. નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારીનાં વેષમાં રહેલા ભગવાન સ્વામિનારાયણનું સ્વરૂપ ક્ષણે ક્ષણે નૂતનતાને ધરી રહેલું છે.

સાસાંરિક પદાર્થના સૌંદર્ય અમુક સમય સુધી જ જણાય છે અને જળવાય છે. સમય અને ઉપભોગ પદાર્થની સુંદરતાને નષ્ટ કરે છે. સંસારના પદાર્થો જેમ જેમ ભોગવાય તેમ તેમ જુનાં થતા જાય છે. એની નવીનતા ખતમ થતી જાય છે. ભગવાન સ્વામિનારાયણના વર્ણીસ્વરૂપમાં સમસ્ત સાંસારિક પદાર્થોના



સૌંદર્યથી વિલક્ષણ જ સૌંદર્ય સમાયેલું છે. એ સ્વરૂપના શ્રદ્ધા પૂર્વક એકાગ્રતાથી દર્શન કરનારાને નવીન ને નવીન સૌંદર્ય જણાય છે. દર્શનના રસની વૃદ્ધિ થતી રહે છે. નેત્ર અને હૃદય એ દર્શન માટે સદૈવ અતૃપ્ત અને લાલાયિત રહે છે.

“વર્ણિવેષ રમણીય દર્શનમ્” વિશેષણમાં એક બીજો સંકેત છે કે- ભગવાન સ્વામિનારાયણના સ્વરૂપમાં જે રમણીયતા છે તે નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્યના સંપૂર્ણ પાલનથી છે. એ પોતે સાક્ષાત નારાયણનો અવતાર છે અને પોતે વચનામૃતમાં લખે છે તેમ ‘પૃથ્વી ઉપર એક નારાયણ જ એવા ઊધ્વરિતસૂ બ્રહ્મચારી છે.’

**આત્મા અને પરમાત્મા વિના અન્ય પદાર્થમાત્રની કામનાનો ત્યાગ એજ બ્રહ્મચર્ય છે.** નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્યથી જ આત્માની સાચી રમણીયતા પ્રગટ થાય છે. વિષય ચિંતન આત્માની રમણીયતાને ઢાંકી દે છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના દિવ્ય શરીરમાં નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્ય દ્વારા પ્રગટ થયેલી આત્માની સાચી રમણીયતા ઝલકી રહી છે. જે કોઈપણ જાતના બાહ્ય પ્રસાધન વિનાં પણ દર્શન કરનારના મનની વૃત્તિઓને આકર્ષે છે.

ભગવાનનું વર્ણી સ્વરૂપ બ્રહ્મચર્યના ઉત્તમ આદર્શને સૂચવે છે. વૈરાગ્યપૂર્વકનો વિષય ત્યાગ એ બ્રહ્મચર્યનું બાહ્ય પરિણામ છે. પદાર્થમાત્રની કામનાનો ત્યાગ હોવાથી કૌપીન અને કઠારી જેવા અલ્પ પદાર્થ સિવાય કોઈ પદાર્થનો સંગ્રહ ભગવાન સ્વામિનારાયણનાં વર્ણી સ્વરૂપ પાસે નથી.

ભગવાન સ્વામિનારાયણનું અપરિગ્રહ વ્રત મહાન છે. વન વિચરણ વખતે રાજ્ય, ધન, સ્ત્રી અને મઠોની પ્રાપ્તિના અનેક પ્રસંગો ઉપસ્થિત થયા પણ એ યુવાન તેજસ્વી વર્ણી ક્યારેય પણ એમા લોભાયા નથી. એમણે આજીવન પદાર્થસંગ્રહ કર્યો નથી.

પદાર્થના અભાવમાં માનવને કષ્ટ થાય છે. માનવના મુખ ઉપર ઓશિયાળાપણું અને ઉદાસીનતા રૂપે પદાર્થનો અભાવ પ્રગટ થાય છે. જે મુમુક્ષુ-માનવ સાધક બને છે, તે સાધકને પણ સાધકાવસ્થામાં પદાર્થનો અભાવ ખટકે છે ખરો, પરંતુ તે ધીર ગંભીર રહી શકે છે અને એ અભાવની ખટકને સમજણપૂર્વક દુર કરે છે.

પરંતુ માનવ તેમજ સાધકની અવસ્થાથી પર થયેલા સિદ્ધ આત્મારામ મહર્ષિઓ તો ગમે તેવી પ્રતિકૂળ કે અનુકૂળ પરિસ્થિતિમાં પણ પોતાના આત્માના જ આનંદમાં મસ્ત રહે છે. એમનાં મુખ ઉપર અભાવ પીડિત માનવીની ઉદાસીનતા કે પ્રયત્નશીલ સાધકની ગંભીરતાને સ્થાને સિદ્ધ આત્માનો દિવ્ય આનંદ ઝલકતો રહે છે, જેના દર્શન પણ અનેકને આનંદ સાગરમાં

મગ્ન બનાવી દે છે.

ભગવાન સ્વામિનારાયણના બ્રહ્મચારી અને અપરિગ્રહી ત્યાગી વેષમાં આવા જ આનંદપૂર્ણ દર્શન થાય છે. માટે જ શતાનંદ સ્વામી બીજું વિશેષણ આપે છે કે – મન્દહાસરુચિરાનનામ્બુજમ્ ॥

“મંદ મંદ હસાવાથી સુંદર મુખારવિંદવાળા.” સમસ્ત દુન્યવી પદાર્થના અભાવમાં પણ જેમનું મુખારવિંદ મંદ હાસ્યને વેરતું રહે છે, તે જ સાચો સ્થિત પ્રજ્ઞ છે.

આ વિશેષણ ભગવાન સ્વામિનારાયણના સ્વૈચ્છિક પદાર્થ ત્યાગ-અપરિગ્રહ વ્રતનાં દિવ્ય આનંદને વ્યક્ત કરે છે.

જે સંપૂર્ણ બ્રહ્મચારી, સાચો અપરિગ્રહી છે તેની મનુષ્યો તો ઠીક દેવો પણ પૂજા કરે છે. સમાજ સદૈવ બે વ્યક્તિને પૂજતો આવ્યો છે- **एकं मित्रं भूपतिर्वा यतिर्वा** । કાંતો સમજણ પૂર્વક સર્વસ્વ સંપત્તિના ત્યાગીને અથવા તો સર્વસ્વ સંપત્તિના સ્વામી-રાજાને. પરંતુ સંપત્તિના સ્વામી પાસે થતું નમન પ્રાયઃ સ્વાર્થપૂર્ણ અને ઉપલક હોય છે. જો માનવ સાચા દિલથી નમતો હોય તો સર્વસ્વ ત્યાગીને જ નમે છે. ભારતીય સંસ્કૃતિ સદૈવ રાજા કરતાં પણ વિશેષ પણ સન્યાસીને પૂજતી આવી છે.

ભગવાન સ્વામિનારાયણનો બ્રહ્મચારીનો રમણીય વેષ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય ને અપરિગ્રહ વ્રત અને આનંદપૂર્ણ મુખારવિંદ જોઈને માનવો, મોટા મોટા મહારાજાઓ અને બ્રહ્માંડના દેવો પણ એમના ચરણમાં નમી પડે છે. અને હૃદયપૂર્વક આનંદથી એમનું પૂજન કરે છે. માટે શતાનંદ સ્વામી લખે છે કે, **पूजितं सुरनरोत्तमैर्मुदा-** માનવો અને દેવો દ્વારા આનંદ પૂર્વક પૂજાયેલા એવા ધર્મનંદન ભગવાન સ્વામિનારાયણનું હું ચિંતવન કરું છું.

આપણે પણ શતાનંદ સ્વામીની સાથે આ રમણીય વર્ણીસ્વરૂપનું ચિંતન કરતાં પ્રાર્થના કરીએ કે આ સુંદર વર્ણી સ્વરૂપ સદૈવ અમારા હૃદયમાં સ્ફુરાયમાન રહો અને અમને બ્રહ્મચર્ય, વૈરાગ્ય અને અપરિગ્રહના આદર્શનું નૂતન પ્રેરણાપીયૂષ પીરસતું રહો. ■



# મારા જનને અંતકાળે

પ.પૂ. શ્રી રામકૃષ્ણદાસજી સ્વામી

આપણા ઈષ્ટદેવ અને ઉપાસ્યમૂર્તિ સર્વાવતારી શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને પોતાના આશ્રિતોને એવું વચન આપેલું છે કે

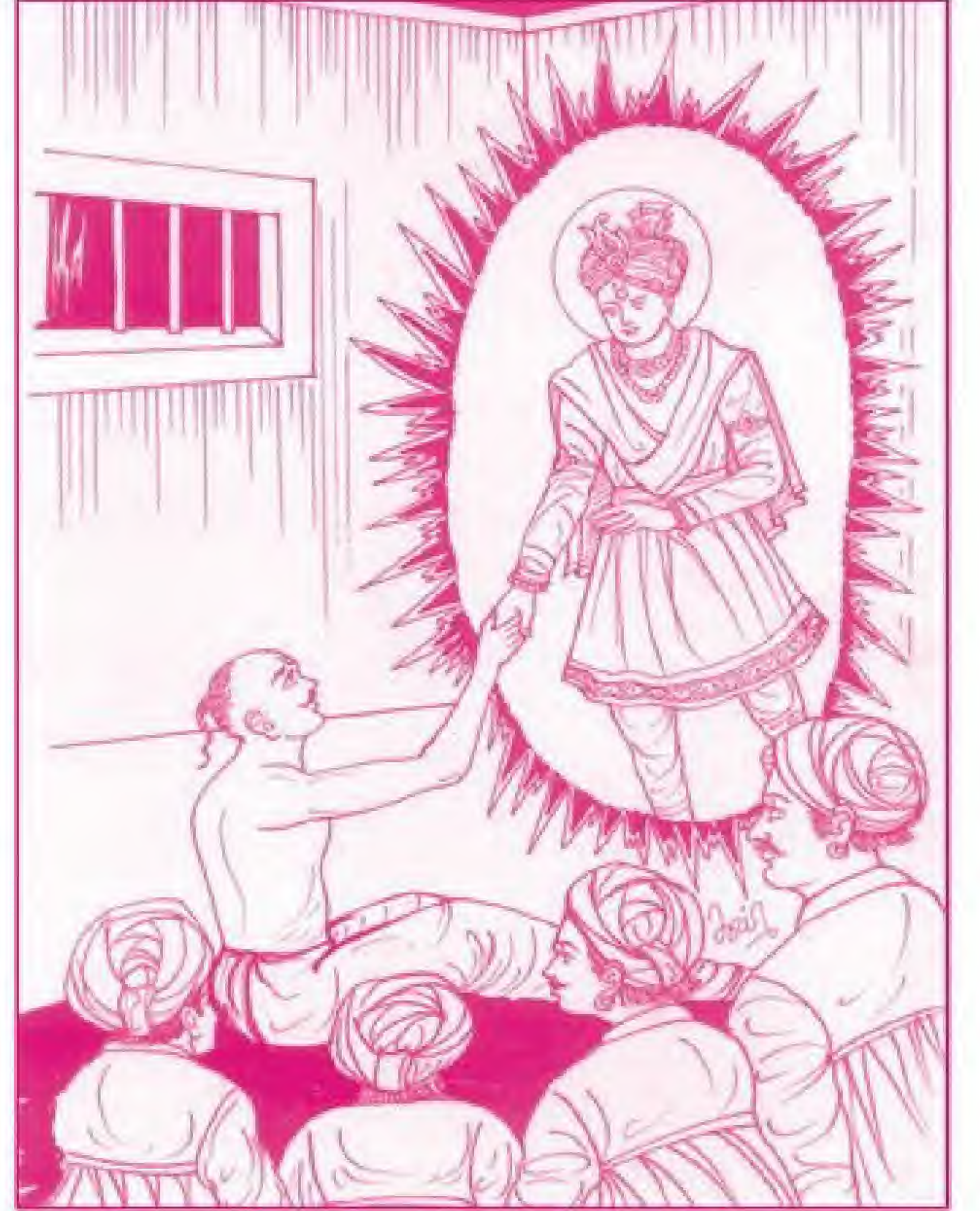
**મારા જનને અંતકાળે, જરૂર મારે આવવું,  
બિરૂદ મારું એ ન બદલે, તે સર્વે જનને જણાવવું.**

આ બિરૂદ અનુસાર અનેક ભક્તજનોને ભગવાન શ્રીહરિ અંતકાળે દર્શન આપીને પોતાના ધામમાં તેડી ગયાના અનેક ઉદાહરણો આપણા સંપ્રદાયના ઇતિહાસમાં નોંધાયા છે, વર્તમાન સમયમાં પણ આ પ્રકારના દૃષ્ટાંતો અનુભવવા મળે છે. આ અંગેના ઘણા પ્રસંગો ભૂજ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરના વરિષ્ઠ સંતવર્ય સ્વામી રામકૃષ્ણદાસજી સ્વામીએ ‘પળે પળે પૂરે પરચા’ નામની ‘સદ્વિદ્યા’ની લેખમાળામાં પ્રગટ કરેલા છે. તેમાંથી કેટલાક પરચા પ્રસંગોને અહીં ‘મારા જનને અંતકાળે’ શીર્ષક હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરીએ છીએ. આ પ્રસંગોમાંથી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પ્રગટપણા અને પુરુષોત્તમ પણાનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ થાય છે.

## પ્રસંગ - ૧

ગામ કોવાયાના રાધો ભક્ત ગામ જોલાપરામાં રહેવા ગયા હતાં ને ત્યાં એક ઉમેદગર નામનો બાવો રહેતો હતો તે બહુજ કામણ-ટુંમણ જાણતો હતો. તે ગારાના(માટીના) ઘોડા તથા તે માથે અસવાર બનાવી તેને સામસામા લડાવતો.

આ રાધો ભગત ઉમેદગર બાવાના હજુરી શિષ્ય હતાં, તે રાધો ભક્ત ગામ બારપટોળીના કાળુ વાવડીયાની ભાણેજને પરણ્યા હતાં. તે પરણીને ઘરે



આવ્યા ત્યારે તેના ગુરૂને કહેવડાવ્યું કે બાઈને મારે પગે લગાડવા મોકલો. ત્યારે તે બાઈ તો સત્સંગી હતાં, તે બોલ્યા જે ‘અમે તો સ્વામિનારાયણના સત્સંગી છીએ માટે તેને પગે લાગવા નહીં જાઉં, અને એવા ધૂતારાને અમે પગે ન લાગીએ.’ તે વાતની બાવાને ખબર પડી ત્યારે તે બાવો ગુસ્સે થઈને બોલ્યો જે ‘તે બાઈને હું ચકલી કરીને ઉડાડી મુકીશ.’ આ વાતની રાધા ભગતને ખબર પડી ત્યારે તેને આ બાવાનો અવગુણ આવ્યો ને જાણ્યું જે આવા ગુરૂથી આપણું કાંઈ કલ્યાણ નહિ થાય, માટે હવે કોઈ સારા સંત કે ભગવાન મળે તો સાડું, પણ હવે આવા બાવાનો સંગ નથી જ કરવો. એમ ધારીને એક દિવસ કોઈ



બ્રાહ્મણને પૂછ્યું જે ‘જીવનું કલ્યાણ થાય તેવું કાંઈક સાધન બતાવો.’ ત્યારે તે બ્રાહ્મણે કહ્યું જે ‘ગિરનારમાં સિદ્ધ મળશે.’ ત્યારે તે રાધો ભગત ગિરનાર ગયાં ને બધે ઠેકાણે ફર્યા પણ ક્યાંય કોઈ સિદ્ધ મળ્યાં નહિ. ત્યારે વળી કોઈ બ્રાહ્મણને પૂછ્યું જે ‘કલ્યાણ થાય તેવું સાધન બતાવો.’ ત્યારે આ બ્રાહ્મણે કહ્યું કે ‘બદ્રિનારાયણ જીવો તો કલ્યાણ થાય.’ ત્યારે તે રાધો ભગત બદ્રિનારાયણ જીવાનો વિચાર કરીને પોતાનાં સગાં વાવેરે ગામ હતાં ત્યાં ગયા ને સગાએ પૂછ્યું ‘તમારે ક્યાં જીવાનો સંકલ્પ છે?’ ત્યારે રાધા ભગતે કહ્યું જે ‘મારે તો કલ્યાણ થાય ત્યાં જાવું છે.’ ત્યારે તેના સંબંધીએ કહ્યું કે ‘આ ગામમાં સ્વામિનારાયણના સાધુ રાઘવાનંદ સ્વામી આવ્યા છે. તેનાં દર્શન કરો તો પાપ બળે એવા છે.’ ત્યારે રાધા ભગતે સ્વામીના દર્શન કર્યા ને વાતો સાંભળી તેથી રાધા ભગતના અંતરમાં ટાકું થઈ ગયું. ત્યારે જાણ્યું જે આ સાધુ ખરા! પછી તેમણે સ્વામી પાસે વર્તમાન ધરાવી ને કંઠી બાંધી અને ચાર દિવસ સુધી રસોઈઓ આપીને વાતો સાંભળીને પાકો નિશ્ચય કરીને ઘરે આવ્યા.

પછી રાધો ભગત સત્સંગી થયાની વાત આ બાવાએ સાંભળી ને તેણે રાધા ભગતને તેડાવીને કહ્યું જે ‘તું મારો ચેલો મટીને સ્વામિનારાયણનો કેમ થયો? માટે હવે નજર રાખજે, હું તને થોડા દિવસમાં ઉડાડી મૂકીશ.’ ત્યારે રાધા ભગતે કહ્યું કે ‘તારા જેવા શિયાળીયા મને શું કરવાના છે? તારાથી થાય તે કરી લેજે. મારા ગુરૂ — ધણી હવે મોટા છે.’ ત્યારે બાવાએ ક્રોધ કરીને કહ્યું જે ‘જા તારે એકેય દીકરો નહિં થાય, ને તું નિરવંશીયો થઈશ.’ આ સાંભળી રાધા ભક્તે કંઈ ગણકાર્યું નહિં.

પછી થોડા દિવસ થયા ત્યાં રાઘવાનંદ સ્વામી ફરવા આવ્યા ત્યારે રાધા ભગતે તે વાત સ્વામી આગળ કરી ત્યારે સ્વામી કહે ‘તમે ગામ કોવાયે રહેવા જજો ને તમારે ચાર દીકરા થશે.’ તે સાંભળીને રાધા ભગત બહુ રાજી થયા. પછી તેને ચાર દીકરા થયા. તેમાં મોટો નાજો ભગત ને બીજો જોધો ભગત, ત્રીજો પુંજોભાઈ ને ચોથો વિસામણ.

એક વાર રાધા ભગતના ઘરના જે બાઈ તે પોતાના દીકરાને લઈને ગઢડે મહારાજના દર્શન કરવા ગયા અને ઢોલીયા પાસે જઈ છોકરાને પગે લગાડ્યો ત્યાં તો છોકરો ઢોલીયા ઉપર ચડી ગયો અને મહારાજનો અંગુઠો ધાવવા લાગ્યો. એટલે મહારાજે તો તે છોકરાના વાંસા ઉપર હાથ

મૂક્યો ને બોલ્યા જે આ ‘બહુ જ સારો ભગત થશે.’

તે સમયે મુળજી બ્રહ્મચારી મકાઈના ડોડા શેકીને માથે હવેજ ચડાવીને તે થાળીમાં મેલીને મહારાજ પાસે લાવ્યા તેમાંથી એક ડોડો મહારાજે તે બાળકને આપ્યો ને બોલ્યા જે ‘આ અક્ષરનો મુક્ત છે ને બીજા ત્રણ મુક્ત હજી તમારે ઘરે અવતરશે.’ તે સાંભળીને બાઈ ઘણોજ હરખ પામ્યા પછી સમૈયો કરીને ઘેર આવ્યા. તે પછી પાંચ સાત વરસે મહારાજ માંદા થયાના સમાચાર સાંભળીને રાઘવજી ભગત ગઢડે ગયા અને મહારાજને દંડવત્ કરીને પગે લાગ્યા. બે દિવસ થયા ત્યારે સાકરનો શીરો કરાવીને મહારાજ જમ્યા ને ગોપાળાનંદ સ્વામીને બોલાવીને કહ્યું ‘જે અમને રજા આપો તો ધામમાં જઈએ.’ ત્યારે સ્વામી કહે ‘મહારાજ, તમે સમર્થ છો તે જેમ ધાર્યું હોય તેમ કરો.’

પછી મહારાજ સં. ૧૮૮૬ ના જેઠ સુદ દશમને દિવસે દેહત્યજીને ધામમાં પધાર્યા ને તે વખતે ગામ કોવાયે નાજા ભક્તને મહારાજના દર્શન થયાં ને તેને કહ્યું ‘ચાલ નાજા અમારા ભેગો ધામમાં’ ત્યારે નાજાએ ના પાડી ને મહારાજ તો ગયા પણ નાજાની દૃષ્ટિ નિરાવરણ થઈ ગઈ, તેથી ઘેર બેઠા તેને ગઢડાની વાડી દેખાણી ને સાધુ તથા હરિભક્તો વાડીથી ગામમાં દોડતા દેખાણા અને તેના બાપને પણ તેણે દોડતા દેખ્યા. તેવામાં નાજાને સ્મૃતિ આવી અને જાગૃત થયો પછી પોતે રોતો રોતો ચોરે ગયો ને ત્યાં ગરઢેરા બેઠા હતા તેને વાત કરી જે ‘આજે મહારાજ ધામમાં ગયા એવા મને દર્શન થયા.’ એ સાંભળી ઘરડા લોકો તેની ઠેકડી કરવા લાગ્યા ને બોલ્યા જે ‘આ નાનો છોકરો તો આજથી કેવા ગપ્પાં મારવા માંડ્યો છે.’ ત્યારે તે છોકરાએ કહ્યું જે ‘મારી વાત ખોટી જણાતી હોય તો આજનો દિવસ યાદ રાખજો ને મારો બાપ આવે ત્યારે તેને પૂછી જોજો.’ પછી તે રોતો રોતો તેની મા બીજાને ઘેર બેસવા ગઈ હતી ત્યાં ગયો ત્યારે તેની માએ પૂછ્યું જે ‘શા માટે રૂએ છે?’ ત્યારે નાજો કહે ‘શ્રીજી મહારાજ ધામમાં ગયા.’ તે સાંભળીને તેની મા નાજાને વઢવા લાગી કે ‘એવું



બોલમા! ચોરે બેઠેલા સાંભળશે તો કહેશે જે સ્વામિનારાયણવાળા ગપ્પા મારે છે!’ ત્યારે નાજો ભગત કહે ‘ચોરે હું વાત કરી આવ્યો છું.’ તે સાંભળીને તેની મા ઘણા ખીજ્યાં.

પછી ચોથો દિવસ થયો ત્યારે રાઘો ભગત ગઢડેથી આવ્યાં ત્યારે તેણે સૌ ઘરડાઓને બોલાવીને ચોરે વાત કરી જે શ્રીજી મહારાજ દશમને દિવસે બપોરે બાર વાગ્યે દેહ મૂકીને અક્ષરધામમાં ગયાં. તે નાજો વાત કરી હતી તે પ્રમાણે બરોબર વાત મળતી આવી તે સાંભળી સૌ ગરઢેરાને પરચો મનાણો ને સહુ બોલ્યા જે ‘સ્વામિનારાયણ ભગવાન ખરા.’ પછી સહુ સત્સંગી થયા તે પછી ઘણેક વરસે રાઘો ભગત માંદા થયા ત્યારે મહારાજે તેને દર્શન દઈ કહ્યું જે ‘તમને પરમ દહાડે અમે તેડવા આવશું.’ તે વાત તેણે પોતાના સર્વ કુટુંબીજનોને કહી. ને ત્રીજે દિવસે સવારના સર્વેને કહ્યું જે ‘આજ બાર વાગે મારે ધામમાં જાવું છે માટે વહેલા જમીને આવજો.’ પછી સૌ સગાં જમીને સમયસર આવ્યા ને બરોબર બાર વાગ્યા ત્યારે કહે ‘આ મહારાજ આવ્યા તે ભેળો હું ધામમાં જાઉં છું.’ એમ કહી દેહ મૂકીને અક્ષરધામમાં ગયા.

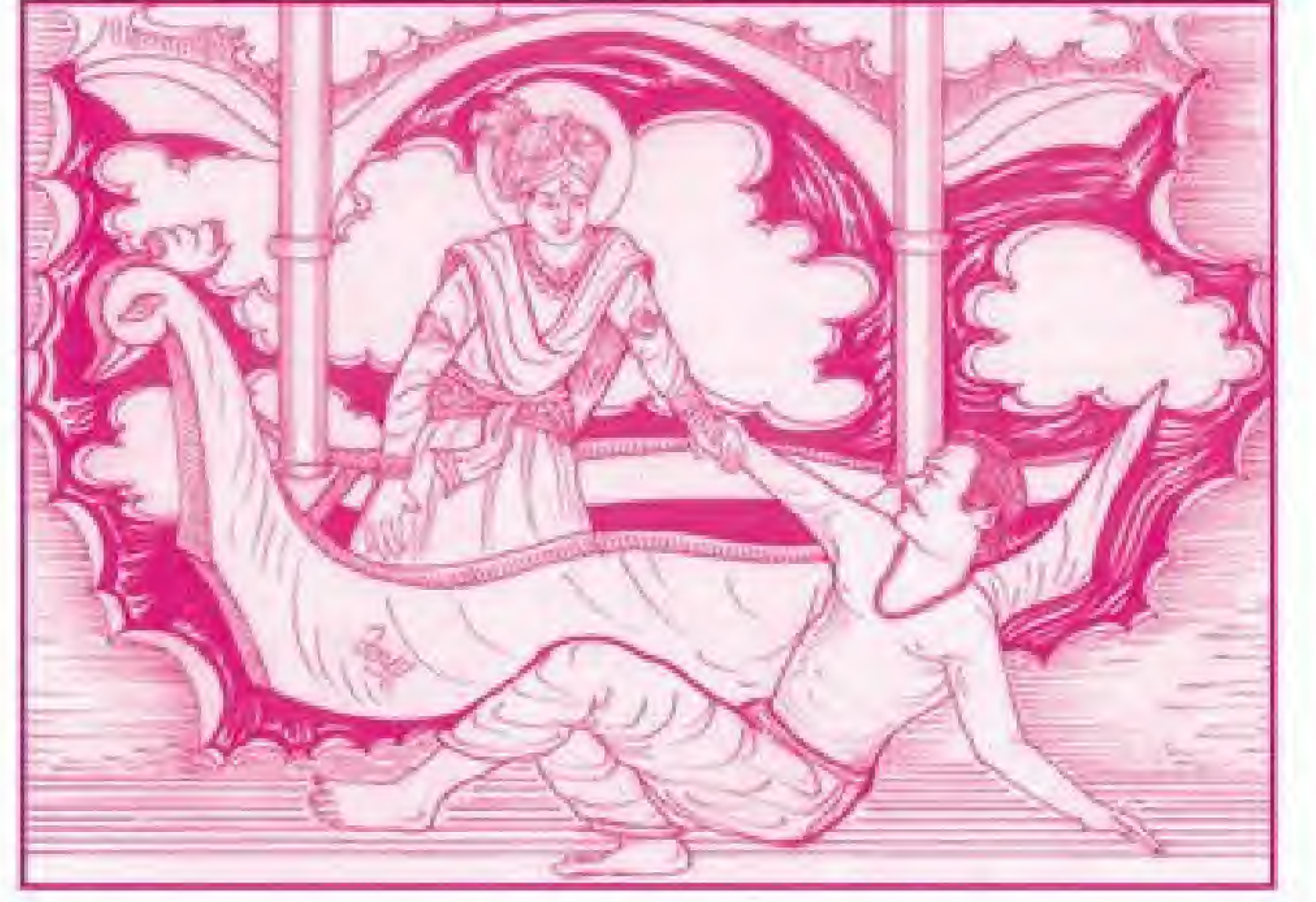
### પ્રસંગ - ૨

“આવો, દરબાર ઓરા આવો” — વડતાલથી પધારેલા ગોપાળાનંદ સ્વામીએ ગણોદથી આવેલા અભયસિંહજીને હેતથી બોલાવતાં કહ્યું.

આ વખતે જુનાગઢ ધર્મશાળામાં સંતો બેઠેલા હતાં અને તેમાં ગણોદના હરિભક્ત અભયસિંહજી દરબાર સાથે જીજીભાઈ, વજીભાઈ તથા જસા ખવાસ વગેરે પણ સ્વામીના દર્શને આવ્યા હતા.

સ્વામીએ ઉપર મુજબ દરબાર અભયસિંહને પાસે બોલાવી અને કહ્યું, “શ્રીજી મહારાજની નારણજીભાઈએ કરેલી આ પ્રસાદીની મૂર્તિ તમારે માટે ખાસ હું લાવ્યો છું.”

અભયસિંહ દરબારે અત્યંત આનંદમાં આવી કહ્યું, સ્વામી મારા ધન્ય ભાગ્ય કે આપે મારા ઉપર કૃપા કરી, આ પ્રસાદીની મૂર્તિ આપી. સ્વામીએ



કહ્યું, “પણ જોજો મૂર્તિને તમારા ઘરમાં પધરાવજો અને પૂજા કરજો, દીવો કરી નૈવેદ્ય પણ ધરાવજો.”

દરબાર મૂર્તિ લઈ ગણોદ ગયા અને તરત તેમને બહાર ગામ કામ માટે જવાનું થતાં પટારામાં મૂર્તિ મૂકતા ગયા. પાંચ-સાત દિવસે પાછા આવ્યા. તે દરમ્યાન મૂર્તિ અપૂજ્ય રહી. ઘરવાળાને તો ખબર ન હતી.

એક દિવસ દરબારના ઘરવાળા પટારાવાળા ખંડમાં ગયા. ત્યાં પટારા ઉપર મહારાજને પ્રત્યક્ષ બિરાજેલા જોયા અને ચારેય તરફ પ્રકાશ - પ્રકાશ ફેલાઈ ગયો હતો. બાઈ તો આભા બની ગયાં અને મહારાજને પગે લાગ્યાં. ત્યારે મંદ-મંદ હસતાં શ્રીજીએ કહ્યું કે ‘મને પટારામાં પુરીને કેદ કરી દીધો છે અને મારી સંભાળ કોઈ રાખતું નથી,’ આમ કહીને શ્રીજી મહારાજ અંતર્ધાન થઈ ગયા. પછી જ્યારે દરબાર પાછા આવ્યા ત્યારે બાઈએ આ બધી વાત કરી તે સાંભળી દરબારને ખૂબ પસ્તાવો થયો અને પછી તરત તે ખંડમાં એક ગોખલો કરાવી અને તેમાં આ પ્રસાદીની મૂર્તિ પધરાવી દીધી. પોતે મૂર્તિમાં શ્રીજી મહારાજ સાક્ષાત્ બિરાજે છે એવા ભાવથી રોજ પૂજા કરતા અને નૈવેદ્ય પણ ધરાવતા.

આ રીતે ભગવાન શ્રીહરિ મૂર્તિમાં પણ પ્રગટ રૂપે રહેલા છે. એની પ્રતીતિ શ્રીજીએ સહુને કરાવી. દેવમંદિરોમાં પોતે પધરાવેલી મૂર્તિઓમાં તો પ્રગટ પણે રહેલા છે. તે હકીકત સંપ્રદાયના સાહિત્યમાં જાણીતી છે અને ઉપરના પ્રસંગથી ચિત્ર પ્રતિમામાં પણ ભગવાન પ્રગટપણે રહ્યાં છે.

ગણોદના વજીભાઈ જે જુનાગઢ ગોપાળાનંદ સ્વામીના દર્શને ગયેલા તે પાછળથી ધીંગાણામાં ઘવાયા હતાં અને તેમાં તેમની તબિયત ગંભીર બની હતી. ખાટલામાં સુતા-સુતા વજીભાઈ, મહારાજના દર્શન થતાં આનંદમાં આવી ગયા



## પ્રસંગ - ૪

ખાટલામાં સુતા-સુતા વજોભાઈ, જૂનાગઢ રાધા-રમણદેવની મૂર્તિ સંભારતા હતા. સદ્.ગોપાળાનંદસ્વામી જેવા સમર્થ સંત મળેલા તે યાદ કરતા હતા. એવામાં અચાનક તેમને શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન થયાં અને મહારાજે કહ્યું, ‘અમે કાલે બપોરે તમને વિમાન લઈને તેડવા આવીશું માટે તૈયાર રહેજો’ એટલું કહી પોતે અદ્રશ્ય થઈ ગયા. વજોભાઈ, મહારાજનાં દર્શન થતાં આનંદમાં આવી ગયા ને અભયસિંહને બોલાવીને દર્શન થયાં તથા મહારાજે ધામમાં તેડી જવાની વાત કરી તે બધું કહ્યું. બીજે દિવસે શ્રીજીમહારાજ વિમાન લઈને તેમને તેડવા આવ્યા ત્યારે તેમણે બધાને કહ્યું ‘મહારાજ મને લેવા આવ્યા છે. હું ધામમાં જાઉં છું. તમે સહુ ભગવાનની આજ્ઞામાં રહી ભજન ભક્તિ કરજો અને આપણને સર્વોપરી ભગવાન મળ્યા છે તેનો અંતરમાં કેફ રાખજો’ એમ કહી અક્ષરવાસી થયાં.

## પ્રસંગ - ૩

ભગવાન સ્વામિનારાયણે જુનાગઢ મંદિરમાં રાધારમણદેવ, મધ્યના દેરામાં રણછોડજી ત્રિકમરાયને ત્રીજા દેરામાં સિધ્ધેશ્વર મહાદેવ પધરાવ્યા છે. રણછોડજી ત્રિકમરાય ને સિધ્ધેશ્વર મહાદેવને લીધે પરોક્ષના પણ ઘણા ભાવિકો દર્શન આવતા અને આજે પણ આવે છે.

ચકુભાઈ નાગરનાં બેનની એક દીકરીને શ્રી રણછોડરાયજી ઉપર ઘણો ભાવ. તેથી તે રોજ મંદિરે દર્શન કરવા આવે ને પ્રદક્ષિણા કરે ને દર્શનથી તેને શાંતિ થાય. દિવાળીના દિવસે તો દરેક પ્રદક્ષિણાએ દેવ આગળ એક એક સીતાફળ મુકતા જાય. આવાં દેવના મહિમાવાળાં બાઈનો અંતકાળ આવ્યો. તેને તેડવા ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણ જાતે પધાર્યા અને તે બાઈને દિવ્યરૂપે દર્શન થયાં ને તે કહે મને રથ લઈને સ્વામિનારાયણ ભગવાન તેડવા આવ્યા છે. આ સાંભળી તેના સગાં સંબંધીને આશ્ચર્ય થયું તેથી પૂછ્યું, ‘આપણે તો વૈષ્ણવ છીએ તે સ્વામિનારાયણ કેવી રીતે આવે?’ બાઈએ કહ્યું ‘હું રણછોડજીના દર્શનને સ્વામિનારાયણ મંદિરે જતી, પ્રદક્ષિણાઓ કરતી ને મને આ મંદિર પ્રત્યે ને ત્યાંની મૂર્તિઓ પ્રત્યે ભાવ હતો તેથી માડું કલ્યાણ કરવા ને ધામમાં તેડી જવા શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન આવ્યા છે.’ આમ કહીને તે બાઈએ દેહ મૂકી દીધો. આ વાત સાંભળી ઘણા મુમુક્ષુ જનને સંપ્રદાય માટે આદરભાવ થયો.

‘ઓહ પ્રભો! ઓહ સ્વામિનારાયણ ! તમને બધા ભગવાન કહેતા પણ મારાથી મનાયું ન હતું. જો તમે ખરેખર ભગવાન હો તો મને આ જમના મારમાંથી બચાવો.’ અંતકાળે ગણોદના ખવાસ જસો, ભગવાન શ્રીહરિને પોકારે છે. શરદ ઋતુમાં તાવ એવો આવ્યો કે પ્રાણ જવાની તૈયારી થઈ અને તે વખતે યમદૂતો જસા ખવાસને લેવા આવ્યા. તેના મારથી હેરાન થતાં જસાએ શ્રીજીને સંભાર્યા.

આ જસો ખવાસ ગણોદના હઠીભાઈ સાથે શ્રીજીમહારાજનાં દર્શન કરવા ગયેલા પણ સત્સંગ સ્વીકારેલો નહીં ને મારગી બાવાના પંથમાં જ રહેલા ને ધર્મ નિયમ કઈ પાળેલા નહીં ને બીજું પણ ઠેકાણું નહીં. પરંતુ ભગવાન શ્રીહરિના દર્શન કરેલા તેના પુણ્યે અંતકાળે દુઃખમાં શ્રીજીમહારાજ સાંભર્યા. તેથી શ્રીજીએ બે સાધુને મોકલીને જસા ખવાસને યમ થકી છોડાવ્યો. જસાભાઈ સાધુને પગે પડીને કહે, ‘મેં સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય સ્વીકાર્યો ન હતો છતાં મેં તમને સંભાર્યા તો મારી રક્ષા થઈ, હવે મને ભગવાનના ધામમાં લઈ જાવ.’ ત્યારે સાધુઓ કહે ‘એમ તો ધામમાં લઈ ન જવાય, શ્રીજી મહારાજને અમે પુછીને આવીએ.’

પછી સંતોએ ધામમાં મહારાજ પાસે જઈ પુછ્યું ત્યારે શ્રીજીએ કહ્યું કે ‘હજી તે બરાબર ભજન ભક્તિ કરીને નિર્વાસનિક થાય પછી જ ધામમાં લેવાય. પણ જાવ, તેને દશ વર્ષ વધુ આવરદા આપીએ ને નિર્વાસનિક થશે પછી લઈ જશું.’

સંતોએ આવીને વાત કરી તેથી જસા ખવાસ રાજી થયા. દેહમાં ચેતન આવ્યું. મંદિરે આવી સાધુ પાસે વર્તમાન લઈ કંઠી પહેરી પછી તો ખબડદાર થઈ સત્સંગના નિયમ પાળતા.

એકવાર ગોપાળાનંદસ્વામી ગણોદ પધારેલા. ત્યારે સભામાં વાત નીકળતા સ્વામીએ જસાભાઈને પુછ્યું, ‘કેમ ભગત, જમ કેવા?’

‘અરે સ્વામી, એ વાત જવા દો.’ જસાભાઈએ કહ્યું ને વધુમાં જણાવ્યું કે જો શ્રીજીમહારાજે મારી પ્રાર્થના સાંભળી ન હોત તો



અત્યારે હું જમપૂરીમાં હોત.

આ વાતને બરાબર દસ વર્ષ પૂરા થયાં શ્રીજીમહારાજે જસાભાઈને દર્શન આપી કહ્યું ‘આજથી ત્રીજા દિવસે તને ધામમાં લઈ જશું.’ તેમણે બધાને વાત કરી, અને બરાબર ત્રીજા દીવસે બધા લોકો ભેગા થયા હતાં. તેમને જય સ્વામિનારાયણ કહી ‘મહારાજ વિમાન લઈને તેડવા આવ્યા છે’ એમ કહીને દેહ છોડ્યો. એ જ સમયે ધામમાં જતા રસ્તામાં ભગવાને સિદ્ધિઓ દેખાડી અને જસાભાઈ તેમાં લોભાઈ ગયા તેથી મહારાજ ત્યાં મુકીને પાછા પધારી ગયાં.

થોડા દીવસ પછી તેમને ભગવાનની કૃપાથી ખ્યાલ આવ્યો કે પોતે ભૂલ કરીને ધામમાં જવાયું નહીં, તેથી ગોપાળાનંદસ્વામી જેવા મોટા સંતોને યાદ કર્યા, પ્રભુને અંતરથી વિનવણી કરી. ત્યારે ગોપાળાનંદસ્વામી દેખાયા ને તેમણે કહ્યું ‘હું મહારાજને વિનંતી કરું છું તમને ધામમાં લઈ જશે.’ ત્યાર બાદ થોડા વખતમાં શ્રીજીમહારાજ કોઈ બીજા ભક્તને ધામમાં લઈ જતાં હતાં ત્યારે જસા ખવાસને પણ વિમાનમાં બેસાડી ધામમાં લઈ ગયાં.

### પ્રસંગ - ૫

“મૂળજી, જા હવે તો પાછો પૃથ્વી લોકમાં જા” ભગવાન શ્રી હરિએ મૂળજીને કહ્યું.

“મૂળજીને એક વહેલી સવારે ભગવાન સ્વામિનારાયણના પ્રત્યક્ષરૂપે દિવ્ય દર્શન થયાં ને તેમાં વૃત્તિ લાગી જવાથી મહારાજની સાથે સાથે તે સમાધિમાં અક્ષરધામમાં પહોંચી ગયા ને ત્યાંનું દિવ્ય સુખ અનુભવવા લાગ્યા તેથી મહારાજને કહ્યું, પ્રભુ, મને અહીં જ રાખી લો.”

શ્રીજી મહારાજે કહ્યું, “દેહના ધર્મ પ્રમાણે તારો ભૌતિક દેહ છૂટે પછી ભાગવતી તનું મળે ને પછી અહીં રહેવાય. હાલ દેહમાં જઈ બધાને બળ આપજે. જે ન સમજતા હોય તેને સમજાવજે.” “ભલે મહારાજ, પણ પછી ધામમાં ક્યારે પાછો લાવશો?” મૂળજીને તો હવે અક્ષરધામની લગની લાગી હતી. “જો તારા કાકા વિપ્ર હીરજીભાઈને દેહ મૂકે આજે



ત્રણ દિવસ થયા છે. તેમનું કારજ થઈ જવા દે. આજથી આઠમાં દિવસે તને ધામમાં લઈ જઈશું. તું બધાને આ વાત કરજે” એમ કહી મહારાજ અદૃશ્ય થઈ ગયા ને સનાળા ગામના મૂળજી ભગત દેહમાં આવી ગયા.

“મૂળજી ભગત, તમને એકાએક શું થઈ ગયેલું?” મૂળજીભાઈને અવાચક બનેલા જોઈ ગભરાઈને વીંટળાઈ વળેલા સગાં સંબંધીઓએ પૂછ્યું. મૂળજીભાઈએ પછી પોતાને ભગવાને ધામનું દર્શન કરાવ્યું તેની વાત કરી. ગામમાં આ વાત ફેલાઈ ગઈ તેથી સાંજે તેમને ગામને ચોરે બોલાવ્યા અને મૂળજીએ ધામનું વર્ણન કર્યું ને જાણે પંડિત બની ગયો હોય એમ વેદ અને પુરાણમાં જણાવેલ ભગવાનના મહિમાની અને ધામની વાતો કરી. લોકો આશ્ચર્યચકિત થયાં.

“પછી છેવટમાં મૂળજીએ જાહેરાત કરી કે, મારા ઈષ્ટદેવ ભગવાન સ્વામિનારાયણે મને કહ્યું છે કે તે મને આજથી આઠમા દિવસે ધામમાં લઈ જશે”

કોઈકે કહ્યું, ‘એમ કંઈ દેહ છૂટતો હશે?’ બીજો બોલ્યો, ‘એમ તારા માટે ધામ ખાલી પડ્યું છે કે કેમ?’ મૂળજી કહે, ‘મારા ભગવાન કહે એમાં ફેર ન પડે.’

ગામના દરબાર, લીંબો પટેલ, ગીલો અને દેવચંદ ઠક્કરે કહ્યું, “ તું બધાને સ્વામિનારાયણની કંઠી બાંધવાની વાત કરે છે, પણ જો આ તે કહ્યું તે સાચું પડે ને તું બોલતો ચાલતો દેહ છોડી ધામમાં જાય તો અમારે સહુને કંઠી પહેરવી.” મૂળજી તો રાજી થઈ ગયો. બારમો દિવસ આવી ગયો. મૂળજી કહે, બાર વાગતા પહેલા કાકાનું કારજ કરી બધાને જમાડી દેવાના છે. સહુ સમયસર પધારજો.

કોઈ કહે, “અલ્યા, કદાચ આ મરે તો જમ્યા વગર રહી જઈએ માટે પૂંગવું વહેલું. પછી શું થાય છે તે જોઈશું.”



જમીને સહુ ભેગા થયાં. મૂળજીએ ધૂન બોલાવી. પછી બાર થવા આવતા કહ્યું, ‘જુઓ મને અનેક મુક્તો ને શ્રીજી મહારાજ તેડવા આવ્યા છે. હું ધામમાં જઉં છું. સ્વામિનારાયણ ભગવાન કલ્યાણ કરનારા પરમાત્મા છે.’ એમ કહી દેહ છોડ્યો.

કેટલાકને સંતો અને શ્રીજી મહારાજનાં દિવ્ય દર્શન પણ થયાં ને પછી તો દરબાર વગેરેએ કહેલું તેઓ તથા બીજા પણ ઘણા કંઠી બાંધી સત્સંગી થયા.

### પ્રસંગ - ૬

‘લો, શેઠ તમારી કંઠી પાછી મને તે હટી નહિ’ આહીર મામૈયાએ પદમશી શેઠને કંઠી પાછી આપતા કહ્યું.

‘મામૈયા, કંઠીએ તમારું શું બગાડ્યું છે?’ શેઠે તેને શાંત પાડતાં કહ્યું. હજી પાછા પૂછે છે. આ જુવો તો ખરા મારો જુવાનજોધ બળદ એકાએક મરી ગયો.’ મામૈયાએ નિસાસો નાખતા કહ્યું.

‘મામૈયા, કંઠીને લીધે બળદ ઓછો મરે? એતો એનું આયખું આવી રહ્યું તે મરી ગયો.’ શેઠે કહ્યું પણ હવે મામૈયો માને એમ ન હતો. કંથકોટના પદમશી શેઠ ભાવિક ભક્તજનોને સાથે લઈ સંઘ રૂપે વડતાલ સમૈયા ઉપરે દર્શને જઈ રહ્યા હતા. જવા આવવા માટે મામૈયાનું ગાડું ભાડે લીધેલું. રસ્તામાં શેઠ ગાડાવાળા મામૈયાને ભગવાનના મહિમાની વાતો કરે છે ને તેનાથી પ્રભાવિત થઈ મામૈયાએ કંઠી પહેરી પણ આગળ જતાં તેનો બળદ મરી ગયો તેથી કંઠી પાછી આપી નાસ્તિક ભાવથી રહેવા લાગ્યો.

સંઘે સમૈયા ઉપર વડતાલ ભગવાન શ્રી હરિનાં દર્શન કર્યાં. શ્રીજીના અમૃતવચનોનો લાભ લીધો. દશેક દિવસ રહી સહુ પાછા ફરે છે ત્યાં કટારીઆના રણમાં માળીઆના કેટલાક લૂંટારાઓ લૂંટ કરવા આવ્યા. ગાડું રોકાવ્યું. લૂંટારાઓ પોટલાં છોડાવી જરૂરી વસ્તુઓ લૂંટવા લાગ્યા.

ત્યાં મામૈયાએ ટકોર કરી, ‘પદમશી શેઠજી, તમે બધા કંઠીવાળા મોટા ભગત કહેવાવછો ને સ્વામિનારાયણ તમારા ભગવાન કહેવાય છે તો તે કેમ તમને મદદ કરવા આવતા નથી?’ પદમશી શેઠ કહે, ‘એ કદીયે ન આવે તોય તે ભગવાન મટી જવાના નથી. પણ તે જરૂર સહાય કરશે.’ આમ જ્યાં કહે છે ત્યાં દૂરથી રોઝા ઘોડા ઉપર બિરાજી કાઠી અસ્વારો સાથે શ્રીજી મહારાજને આવતા જોયા. પદમશી શેઠ અને સહુના

જીવમાં જીવ આવ્યો ને બોલી ઉઠ્યા, ‘મારો વાલીડો વહારે આવી ગયો.’

શ્રીજીએ એક પડકારો કર્યો ત્યાં લૂંટારા ભાગવા માંડ્યા. કાઠીઓએ એક એકને ઝાલી લીધેલી વસ્તુઓ મૂકાવી, ખોખરા કર્યાં. લૂંટારાઓ પગે લાગ્યા ને કરગરવા લાગ્યા ‘અમને જવા દો’ પછી શ્રીજી મહારાજે પૂછ્યું, હવે ચોરી લૂંટફાટ નહિ કરોને? લૂંટારાના સરદારે કહ્યું, હવે પાણી મૂકીએ પણ આ વખતે માફ કરો. પછી દયાળુ શ્રીજીએ કાઠીઓને કહ્યું તેમને જવા દો. સહુએ પોતપોતાનો સામાન સંભાળી લીધો. શ્રીજી મહારાજને પગે લાગ્યા. શ્રીજી મહારાજે કહ્યું, હવે અમે ચાલતા થઈએ. તમે આ રસ્તે હવે કંથકોટ તરફ જાવ. થોડાક આગળ ગયા ત્યાં શ્રીજી મહારાજ ને કાઠી દરબારો કોઈ દેખાય નહિ.

આ પ્રસંગને ઘણો સમય થઈ ગયો. પછી મામૈયો માંદો થયેલો ને અંતકાળ આવ્યો ત્યારે યમના દૂત દેખાયા ને તેને મારવા લાગ્યા. મામૈયાથી દુઃખ સહન થતું નથી. બીજી બાજુ પદમશી શેઠને ખબર પડી કે મામૈયાની અંત સ્થિતિ છે એટલે તેને જોવા ગયા. ત્યારે મામૈયાએ જમની વાત કરી.

પદમશી શેઠે તેને કહ્યું, તારા ઈષ્ટદેવને સંભાર. તે સહાય કરશે. પણ મામૈયો કહે મારો બચાવ થતો નથી. હવે તમે કંઈક કરો. શેઠે તેને કંઠી પહેરવા કહ્યું. પછી તેને ભગવાનને સંભારી કંઠી પહેરાવીને કહ્યું આપણે સમૈયે વડતાલ ગયેલા ત્યારે ભગવાન સભા કરીને બેઠા હતા, ત્રણ છોગાળી પાઘ પહેરી હતી, આપણને કટારીઆના રણમાં બચાવવા પધારેલા એ બધાનું ધ્યાન કરી સ્વામિનારાયણ ભગવાનનું સ્મરણ કરો.

મામૈયાએ શ્રદ્ધાથી તેમ કર્યું ત્યાં શ્રીજી મહારાજે તેમને દર્શન આપ્યા. મામૈયાને કહ્યું, ચાલ આમારા ધામમાં આવવું છે? મામૈયાએ આ બધી વાત પદમશી શેઠને કરી. અને શેઠે કહ્યું મહારાજ તેડવા આવ્યા છે તો હવે તૈયાર થઈ જાવ. મામૈયાએ ભગવાનને કહ્યું હું તૈયાર જ છું. શ્રીજી મહારાજ તરત તેમને ધામમાં તેડી ગયા. ■

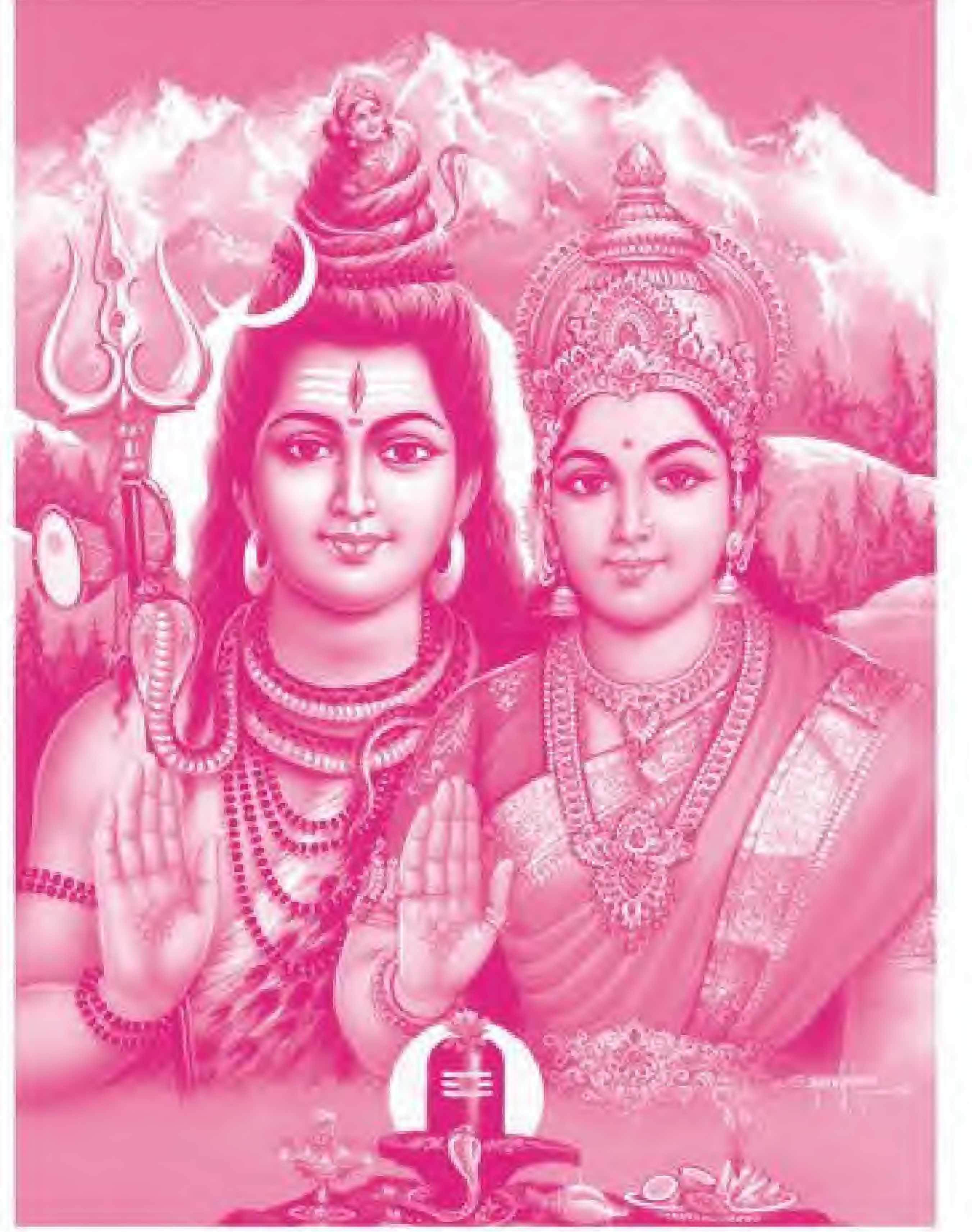


# ગરીબ કોણ ?

પુરાણી શ્રી માધવજીવનદાસજી સ્વામી

શ્રાવણ મહિનો હતો. સહુ વ્રત જપ કરે છે. મહાદેવની પૂજા કરે છે. શંકર અને પાર્વતી બંને સાધુ સાધ્વીનું રૂપ લઈ એક ગામની નદીના કિનારે આવીને બેઠા છે. ભક્તોની પરીક્ષા કરતા જાય છે. લોકોનો ભક્તિભાવ જોઈ રાજી થાય છે, તો વળી છળકપટ અને સ્વાર્થ જાણી અંતરમાં અશાંતિ પણ થાય છે.

ત્યાં એક કઠિયારો લાકડાનો ભારો માથે ચડાવી ચાલ્યો જતો હતો. લાકડાનો ભાર તેનાથી સહન થતો ન હતો. પરસેવે રેબઝેબ થઈ ગયો હતો. કપડાં ફાટ્યાં તૂટ્યાં પહેર્યા હતા. પાર્વતી માતાને આ ગરીબ કઠિયારાને જોઈ દિલમાં દયા આવી. તેમણે શંકરને કહ્યું, સ્વામીનાથ, આ ગરીબ છે તેને કંઈ આપો તો સારું. શંકર ભગવાને કહ્યું, સતી, આ ગરીબ નથી. પાર્વતીએ જરા છેડાઈ જઈ કહ્યું ‘આ ગરીબ નથી તો શું પૈસાદાર છે?’ શંકર ભગવાને કહ્યું, તમે તેના બહારના દેખાવ ઉપરથી કહો છો પણ હું તેનું અંતર જોઈને કહું છું, છતાં તમારી ખાત્રી માટે જુઓ, એમ કહી શંકર ભગવાને એ કઠિયારાની લાકડાની ભારીમાંથી એક નાની ડાળી ખેંચી. ત્યાં તો કઠિયારાએ શંકર ભગવાનને બરાબરની સંભળાવી દીધીને સ્વસ્તિ વચનોનો વરસાદ વરસાવી, (સાધુરૂપ) શંકર ભગવાનને ચૌદમું રતન ચખાડવા નજીક ગયો, ત્યાં શંકર ભગવાન દૂર ભાગ્યા ને સતીને કહ્યું, જોયું ને આ કેવો ગરીબ છે? આ માણસ દયાને પાત્ર છે?



પાર્વતીજીએ કહ્યું, ‘ના દેવ એના સ્વભાવમાં જરાય નરમાશ નથી, ગરીબાઈ નથી.’

ત્યાં બીજા ભક્તના ટોળાં જાય છે. કોઈ વાતોના ગપાટા મારતા હાથમાં પૂજાનો થાળ લઈ મહાદેવ મંદિરે જતા હતાં. મહાદેવજીએ કહ્યું, જોયું આ જાણે વિવાહમાં જતા હોય એમ ચાલ્યા જાય છે. સતી કહે, બિચારા તમારી પૂજા કરવા જાય છે ને આવું બોલો છો? શંકર કહે, પૂજા કરવા જાય છે પણ મન તો જગતની વાતોમાં છે. મને દૂધ ચડાવતાંય વિચાર તો કોઈ બીજા જ કરતાં હોય; બોલો સતી! મને તેમના મનની



વાતો સાંભળી દુઃખ થાય છે. પૂજા કરતા મારામાં ચિત્ત ન હોય તો શું કામનું? સતી કહે, 'તમારી વાત તો સાચી છે.' ત્યાં એક ધનિક શેઠ પાલખીમાં બેસીને તે બાજુથી નીકળ્યો. સાથે હજુરીયાનું ટોળું હતું. શંકર ભગવાને કહ્યું, સતી આ કેવો ગરીબ છે?

પાર્વતી માતા કહે, 'દેવ, આજે તમારા મગજનું ઠેકાણું લાગતું નથી.' પાલખીમાં ચડીને બેઠો છે, ચાર માણસ તેને ઉપાડે છે ને આજુબાજુ હજુરીયાં સેવામાં હજુર છે તેને તમે ગરીબ કહો છો? શંકર બોલ્યા નહિ, પણ એક કાંકરી લઈ ઓલા શેઠ ઉપર મારી. તરત શેઠ પાલખીમાંથી નીચે ઉતર્યા. સાધુને પગે લાગ્યા ને કહ્યું, હું મોટો દેહાભિમાની છું કે પાલખીમાં ચઢી બેઠો છું અને આપ સાધુ મહાત્મા પગે ચાલો છો, આપ અને માતાજી પાલખીમાં બિરાજો અને જ્યાં જવું હોય ત્યાં પહોંચાડીએ. શંકર ભગવાને કહ્યું, અમારે ક્યાંય જવું નથી. તારા ઉપર હું ઘણો રાજી થયો છું. પછી પાર્વતીજીને કહ્યું, જોયું ને? આને મેં કાંકરી મારી તેનાથી જરાય ગુસ્સે થયો નહિ. નહિ તો ધાર્યું હોત તો તેના માણસોને કહ્યું હોત અને મને મારત અને ગુનેગાર ઠરાવત. પણ સામેથી કેવો નિર્માની ભાવ બતાવ્યો. જે સ્વભાવે ગરીબ તે જ ગરીબ.

ઉપરનો શંકર પાર્વતીનો પ્રસંગ સદ્ગોપાળાનંદ સ્વામીએ બોટાદ ગામમાં ભરાયેલી સભા સમક્ષ વર્ણવ્યો. તે પહેલા સ્વામીએ પૂછેલું કે ગરીબ કોણ? કોઈકે કહ્યું, પૈસા ન હોય તે ગરીબ, તો બીજાએ કહ્યું ખાવા ન મળે તે ગરીબ. આમ જુદા જુદા જવાબ મળ્યા. સ્વામીએ કહ્યું એ તો પૂર્વના કર્માનુસાર સહુએ ફળ ભોગવવા પડે. ખરો ગરીબ તો એ કે જે સમર્થ થકો જરણા કરે અને અસમર્થ હોય છતાં નરમાશ ન હોય તો એ ગરીબ નથી. એ માટે ઉપરનું દૃષ્ટાંત આપી સ્વામીએ સમજાવ્યું કે આપણે સમજણથી સ્વભાવથી ગરીબ થાવું. ગરીબને કોઈનો સહારો જોઈએ. આપણે ગરીબનિવાજ ભગવાનનું શરણું સ્વીકારવું. ગમે તેટલો ગરીબ માણસ હોય પણ તેને મોટાની ઓથ હોય તો તેને પછી કશી કમી ના રહે. તેમ આપણને સર્વ જગતના નિયંતા પરમાત્માનાં શરણ અને સહાય મળે પછી જરાય વાંધો ન આવે. માટે ભક્તોએ તો નિર્માનીભાવે ભગવાનનું શરણું સ્વીકારવું ને જરાય દેહાભિમાન રાખ્યાં વગર ભગવાનનું ભજન કરવું. ■

ભગવાને કેવી લીલી લીલી ટોપી પહેરાવી છે ?'

પછી ગોરાણીએ રીંગણાનું શાક બનાવ્યું ને બેય માણસે પ્રેમથી ખાધું; પણ વાત ગોરાણીએ મનમાં રાખી. એમ કરતાં કરતાં બે એક મહિનાનો ગાળો વીતી ગયો.

એક દિવસ મનુ મહારાજ ઘેર આવ્યા. ખડકીમાં પગ મૂકતાં જ એમના માથે આભ તૂટી પડ્યું. મહારાજ આંખ ચોળીને જુએ છે તો ઓશરીમાં બાંધેલી ખાટ ઉપર ગોરાણી અજાણ્યા પુરુષ જોડે મોજથી હીંચકે છે. મોમાં પાન ચાવતા ચાવતાં ઠાઠાઠીઠી કરી રહ્યાં છે.

આ દૃશ્ય જોઈને મહારાજનો પિત્તો ખસી ગયો. હાથમાં પગરખું લઈને કોપથી ધૂંઆપૂંઆ થતા 'દાંત કચકચાવીને બોલ્યા — 'ગોરાણી, તમે આ શું ગોરખધંધા માંડ્યા છે ? મારી ગેરહાજરીમાં પારકા જણ જોડે હાહા હીહી કરો છો ? ને રંગરેલિયા મનાવો છો ? કઈ લાજશરમ છે કે પછી નેવે મૂકી છે ?

આ સાંભળી ગોરાણી પટ દેતાં બોલ્યાં ' આપણે તો ચાવવના જુદા ને બતાડવાના ચ જુદા.'

ગોરાણી, ગોરાણી ! હવે બસ કરો. મારાથી નથી સંભળાતું. નથી જોવાતું.

ત્યારે ગોરાણી મલકીને બોલ્યાં 'ગોર મહારાજ ! ધોખો નો કરશો. મનમાં રીંસ ન આણશો. આ હીંચકે બેઠો છે ઈ મારો ભાઈ ને તમારો સાળો છે. નાનપણથી બાપડો પરદેશ પેટિયું રળવા વિયો જીયેલો એટલે તમે તો ચાંથી ભાળ્યો હોય ? આજ બોનની ખબર્ય કાઢવા ને સુખદુઃખની વાતું કરવા આ'યો છે.'

ગોરાણીની વાત સાંભળીને મનુ મહારાજના બળબળતા હૈયાને ભારે ટાઢક વળી.

'ગોરણી તું આજથી મારી ગુરુ. આજથી રીંગણાં અગરાજ, હરામ. જો હવે હું એને હાથે ચ અડાડું તો !' મનુ મહારાજની ગાડી પાટે ચડેલી જોઈને ગોરાણીને હરખનો પાર રહ્યો નહીં. એ પછી મનુ મહારાજે રીંગણાં છોડ્યાં પણ ■ કજીભે 'પોથીમાંનાં રીંગણાં' કહેવત છોડી નથી.



કાકાસાહેબ કાલેલકરે એવું કહ્યું છે કે, “સમૂહમાં ચાલે તેને સમાજ કહેવાય, પગે ચાલીને થાય તેને પ્રવાસ કહેવાય અને હૃદયથી થાય તેને યાત્રા કહેવાય” યાત્રા એ જીવનનો અનેરો લહાવો છે અને જીવન પણ એક યાત્રા છે. કેટલાક લોકો એ જીવનયાત્રાને પોતાના બાહુબળથી પૂર્ણ કરે છે તો કેટલાક લોકો કોઈ સદ્ગુરુની કૃપાથી જીવનયાત્રાને પૂર્ણ કરી નિશ્ચિત ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરે છે. પરંતુ સદ્ગુરુની કૃપા પણ પુરુષાર્થ કરનાર પર જ થાય છે. કોઈપણ યાત્રા સરળ નથી હોતી. જીવનયાત્રામાં પણ માણસે અનેક કઠિનાઈઓનો સામનો કરવો પડે છે. શ્રીમદ્ ભાગવત કથાકાર પૂ. રમેશભાઈ ઓઝા કથામાં યાત્રાનો અર્થ કહે છે કે, “યા એટલે જા અને ત્રા એટલે ત્રાસ વેઠવાની હિંમત હોય તો” જીવનયાત્રામાં અનેક ત્રાસદાયક ઘટનાઓનો સામનો કરવો પડે છે. જીવનયાત્રાનું મુખ્ય લક્ષ્ય એ છે કે “પોતાના સ્વરૂપને ઓળખી પરમાત્માની પ્રાપ્તિ કરવી” પરંતુ એ પોતાના સ્વરૂપની સાચી ઓળખ કોઈ સદ્ગુરુની કૃપાથી જ થાય છે. એ સમજવા માટે એક દૃષ્ટાંત જોઈએ...

એક વિશાળ નગર હતું. તે નગરમાં એક રાજા રાજ્ય કરે. તે રાજાનું નામ પરમાત્મદેવ હતું. રાજા ખૂબ પ્રામાણિક અને પ્રજાપાલક હતો. પોતાની પ્રજાનું પુત્રની જેમ પાલન કરે. નગર ખૂબ સમૃદ્ધ હતું એટલે રાજા પણ ખૂબ ધનવાન. રાજા પાસે અઢળક સંપત્તિ હતી પરંતુ એ સંપત્તિનો કોઈ વારસદાર નહિ. રાજા શિવજીનો ઉપાસક એટલે દરરોજ શિવાલયે

જાય અને બિલ્લીપત્રથી શિવજીની પૂજા કરે અને પુત્રપ્રાપ્તિ માટે પ્રાર્થના કરે. ભગવાન ભોળાનાથ ખૂબ દયાળુ દેવ છે. એ રાજાની પ્રાર્થના ભોળાનાથે સાંભળી અને શિવજીની કૃપાથી તે રાજાને ઘેર પારણિયું બંધાણું. દેવ જેવા અત્યંત તેજસ્વી દીકરાનો જન્મ થયો. રાજાના આનંદનો પાર ન રહ્યો. રાજાએ સમગ્ર નગરમાં જન્મોત્સવ ઉજવ્યો અને નગરના દરેક લોકોને સ્વાદિષ્ટ ભોજન જમાડી તૃપ્ત કર્યા. રાજાનો પુત્ર પિતા જેવો જ તેજસ્વી અને સુંદર હતો એટલે રાજાએ દીકરાનું નામ આત્મદેવ રાખ્યું. પરમાત્મદેવ તેના પુત્રનું પોતાના જીવની જેમ જતન કરીને પાલન-પોષણ કરે છે.

આત્મદેવની ઉંમર એક વર્ષની થઈ અને ચાર પગે ચાલતા શીખી ગયો. પછી તો તે રાજમહેલમાં ચારે બાજુ ફરવા લાગ્યો અને ક્યારેક રાજા પરમાત્મદેવના ખોળામાં બેસી જાય. રાજાને ખૂબ આનંદ થાય. પુત્રને એક વર્ષ પૂર્ણ થયું એટલે પિતા પરમાત્મદેવને એવો વિચાર આવ્યો કે “મારા પુત્રનો જન્મ થયો ત્યારે તો મેં નગરના બધા લોકોને સ્વાદિષ્ટ ભોજન જમાડી તૃપ્ત કર્યા હતા અને આજે મારા એકના એક પુત્રનો પ્રથમ જન્મદિવસ છે માટે ખૂબ મોટો ઉત્સવ ઉજવવો અને નગરજનો જે માંગે તે આપવું.” સમગ્ર નગરમાં શેરીયે શેરીયે આસોપાલવના તોરણ બંધાયા. બધા નગરજનો રાજકુંવરના જન્મદિવસ નિમિત્તે કંઈને કંઈ ભેટ લઈને રાજમહેલ તરફ આવવા લાગ્યા.

રાજમહેલના આગળના ભાગમાં એક સુંદર બગીચો હતો અને તે બગીચાની બાજુમાં જ એક “માયાવતી” નામની નદી વહેતી હતી. આબાલવૃદ્ધ સૌ કોઈ રાજમહેલમાં આવી રાજકુંવરને જન્મદિવસની શુભકામના આપવા લાગ્યા.



નગરજનો રાજા પાસે જે માંગણી કરે તે વસ્તુ રાજા એને પ્રેમથી આપે. એ સમય દરમ્યાન નગરમાંથી દેવ જેવા સુંદર અને તેજસ્વી પાંચ નાના બાળકો રાજમહેલમાં આવ્યા. રાજા પાસે આવ્યા એટલે રાજાએ માંગવાનું કહ્યું એટલે તે બાળકોએ કહ્યું કે થોડીવાર રાજકુંવરને અમારી સાથે બગીચામાં રમવા માટે આપો. રાજાએ તે બાળકોની ઈચ્છા પૂર્ણ કરી. બાળકો રાજકુંવરને લઈને બગીચામાં ગયા અને તેની સાથે રમવા લાગ્યા. પછી તો આ દરરોજનો ક્રમ થઈ ગયો. એ પાંચ બાળકો રાજમહેલમાં આવે અને રાજકુંવરને બગીચામાં લઈ જાય. રાજકુંવરને પણ તે બાળકો પ્રત્યે અનેરું આકર્ષણ હતું.

એક દિવસ એ પાંચ બાળકો બગીચામાં એક જગ્યાએ આત્મદેવને બેસાડી બીજી જગ્યાએ રમવા લાગ્યા. આત્મદેવે બગીચાની નજીકમાં માયાવતી નામની નદી જોઈ. આત્મદેવ ચાર પગે ચાલીને નજીક ગયો અને પાણીનો સ્પર્શ કર્યો. રાજકુંવરને ખૂબ આનંદ આવ્યો. પછી તે ધીમે ધીમે નદીમાં અંદર જવા લાગ્યો. એના વહેતા પ્રવાને લીધે નદીમાં તણાવા લાગ્યો. પણ ભાગ્યવશાત તેને કોઈ લાકડાનો આધાર મળી ગયો અને તે લાકડા પર બેસી ગયો. પછી તે પાંચ બાળકોએ આવીને જોયું તો ક્યાંય રાજકુંવર મળે નહિ, સમગ્ર બગીચામાં તપાસ કરી પણ રાજકુંવર ન મળ્યો. તે દુઃખી હૃદયે રાજા પાસે દોડતા આવ્યા અને બધી વાત કરી. રાજાએ સૈનિકોને તપાસ કરવા માટે ચારે દિશામાં મોકલ્યા પણ ક્યાંય રાજકુંવર મળ્યો નહિ. રાજા ઉદાસ થઈ રુદન કરવા લાગ્યો.. “કેટલા વર્ષો પછી એક પુત્ર મળ્યો હતો અને એ પણ ખોવાઈ ગયો.”

રાજાના મહેલથી ૫૦ કિ.મી. દૂર માયાવતી નદીને કાંઠે એક ઋષિનો આશ્રમ હતો. તે ઋષિ દરરોજ સવારે નદીમાં ગોઠણ સમા પાણીમાં ઊભા રહી ગાયત્રી મંત્રનો જપ કરે અને સૂર્યનારાયણને અર્ધ્ય પ્રદાન કરે. દરરોજના નિયમ પ્રમાણે એ નદીમાં સૂર્યનારાયણને વંદન કરતાં હતાં એવામાં તેણે પેલા રાજકુંવરને લાકડા પર બેસી આવતા જોયો. ઋષિ પ્રભુનો પ્રસાદ માની રાજકુંવરને પોતાના આશ્રમમાં લાવ્યા અને પુત્રની જેમ તેનું પાલન-પોષણ કરવા લાગ્યા. ઋષિએ આત્મદેવને શસ્ત્રવિદ્યા અને શાસ્ત્રવિદ્યા શીખવી. ઋષિને ખ્યાલ નથી કે આ કોઈ રાજાનો પુત્ર છે અને રાજકુંવરને પણ ખબર નથી કે મારા પિતા કોણ છે. આત્મદેવની ઉંમર ૨૦

વર્ષની થઈ. આત્મદેવની તેજસ્વીતા અને શૂરવીરતા જોઈને ઋષિને ખ્યાલ આવ્યો કે નક્કી આ કોઈ રાજપરિવારનું સંતાન હશે.

ઋષિ રાજકુંવરને યાત્રાનું બાનુ આપી આત્મદેવના પિતાને શોધવા માટે નીકળ્યા. જ્યાં જાય ત્યાં રાજકુંવરની વાત કરે. ફરતા ફરતા પરમાત્મદેવના નગરમાં આવ્યા અને રાજાને બધી વાત કરી. ૨૦ વર્ષ પછી રાજાને પોતાના પુત્રના સમાચાર મળ્યા અને રાજાના આનંદનો પાર ન રહ્યો. રાજાએ ઋષિની સાથે જવાનું નક્કી કર્યું પરંતુ ઋષિએ ના પાડી અને કહ્યું કે પોતે જ બે દિવસ પછી રાજકુંવરને લઈને નગરમાં આવશે. રાજા સહમત થયો અને રાજાએ ઋષિ સાથે એક રથ મોકલ્યો. ઋષિએ પોતાના આશ્રમમાં આવી રાજકુંવરને બધી વાત કરી અને સમજાવ્યું કે “તું મારો પુત્ર નથી, તું એક રાજકુંવર છે, તારા પિતા પરમાત્મદેવ છે” ઋષિની વાત સાંભળી રાજકુંવરે પિતાને મળવાની આતુરતા બતાવી. ઋષિ રાજકુંવરને રથમાં લઈ રાજાના નગરમાં આવ્યા. રાજાએ સામે ચાલીને રાજકુંવરનું સ્વાગત કર્યું અને પોતાના રાજસિંહાસન પર બેસાડી તેને હાર પહેરાવ્યો અને ખૂબ પ્રેમથી ભેટ્યા.

**આ વાત માત્ર એક રાજકુંવરની જ નહિ પરંતુ આપણા સૌ કોઈની છે. આપણે પણ શબ્દ, સ્પર્શ, રુપ, રસ અને ગંધ એ પંચ વિષય રુપ મિત્રોને આધીન થઈને પરમપિતા પરમાત્માથી છૂટા પડી ગયા છીએ.** માયિક પંચવિષયોમાં આકર્ષિત થઈને માયાના પ્રવાહમાં તણાતા જઈએ છીએ. પરંતુ રાજકુંવરને જેવી રીતે એક સાચા ઋષિનો ભેટો થયો તેથી પોતાના સ્વરુપનું જ્ઞાન થયું અને તેના પિતાની પ્રાપ્તિ થઈ, એવી રીતે **આ સંસાર સાગરમાં આપણને કોઈ એવા સાચા સદ્ગુરુનો ભેટો થઈ જાય તો આપણા વાસ્તવિક સ્વરુપનું આપણને જ્ઞાન થાય અને પરમાત્માની પ્રાપ્તિ થઈ જાય અને જીવનયાત્રા ટૂંકી થઈ જાય.** ■



# પોથીમાંનાં રીંગણાં

જોરાવરસિંહ જાદવ

ગામડું ગામ-ઈમાં મનુ મહારાજ કરીને બ્રાહ્મણ રહે. એક દિવસની વાત છે. ઓરડાના ઉંબરા ઢૂકડો ચાકળો નાખીને બેઠેલા મનુ મહારાજ આગળ પીરસેલી થાળી મૂકીને જેવાં ગોરાણી રસોડા ભણી વળ્યાં એવા જ મહારાજ બોલ્યા — ‘વાહ, વાહ, વાહ વાહ ! શું તારા પગની પાની છે ? હાલે છે ત્યારે કંકુ-કેશરનાં પગલાં પડે છે. બોલે છે ત્યારે બત્રીસ પાંખડીનાં ફૂલડાં ઝરે છે. પ્રેમના બાંધ્યા ભમરા ગુંજારવ કરે છે. ભગવાને રૂપનો કૂંપો તારા માથે રેડવા માંડ્યો હશે ત્યારે બાપડાને ધ્યાન નઈ રિયું હોય. રૂપનો આખો કૂંપો (શીશો) તારા અંગ ઉપર રેડી દીધો હશે !’

લ્યો હવે રાખો છાનામાના. સામું ધ્યાન રાખીને ઝટ લઈ જમવા માંડો, નઈ તો રાટલા ઠરીને ઠીંકરું થઈ જશે. અડધા ઘેડા થિયા તોય હજી પ્રેમના પાઠ જ ભણ્યા કરો છો ? હવે તો છોકરમત મેલો ભૈશાબ !

મીઠો રોષ કરતાં ગોરાણી રસોડામાં ગયાં અને રોટલા કરવા બેઠાં. ત્યાં ભાદરવા મહિનાનું ગેહલૂંબ વાદળ ગાજે એમ મનુ મહારાજ બોલ્યા — એ હાંભળ્યું ? કાન મૂળમાં જોવું છે, કોડિયાં નથી. હંધુય હંભળાય છે. બહેરી નથી થઈ ગઈ. બોલો ઝટ લઈને.

શું તારું કપાળ બોલે ? આજ વળી પાછું રીંગણાનું શાક વધાર્યું ?

આજ ઓલ્યો કૂકલો રાવળ રૂપાળાં તાજાં રીંગણાંનો એકો ભરી લાવેલો, બકાલામાં બીજું કંઈ હતું નહીં. એટલે કૂણાં માખણ જેવાં રીંગણાં લાવી.



મને થયું કે બળ્યું બઉ દિ’થી આ શાક કર્યું નથી એટલે રઈનો વધાર ને છાશનો છમકો દઈને શાક વધાર્યું.

કૂકલો બકાલી મારો હાળો હાવ ગામને માથે પડ્યો છે. મારો દીકરો રીંગણાં સિવાય બીજું શાક જ લાવતો નથી. ઓલ્યા અવતારમાં નક્કી ઈ દલો તરવાડી જ મૂવો હશે !

‘...પણ શાક થિયું સે ચેવું ઈતો કો’, પછી કૂકલાના નામનાં ભજનિયાં ગાજો. આજ કેટલી ખંતથી શાક વધાર્યું છે !

‘શાક સવાદિયું છે ઈવાત સોળ આની ને ઉપર બે વાલ સાચી. પણ હાંભળ્ય, આપણે રિયાં બરામણ. આપણાથી આવી ગરમ ચીજું નો ખવાય. રીંગણાં વાયડાં છે. એનાથી માનવીનો સ્વભાવ તામસી થઈ જાય છે.

‘ઈ તો આજ રીંગણાંનું શાક કર્યું ત્યારથી જ મને વાયડું પડી જીયું સે. હવે કોઈ દિ’ આ શાક નઈ કરું મારા નાથ ! આજનો દિ’દાંત કાઢીને જમી લ્યો.’ પછી થાળી ફરતી પાણીની ધારેવાળી દઈને ‘હે ભોળિયા, હે મારા નાથ ! તારી જય હો. જય હો.’ કરતા મનુ મહારાજે જમવાનો ઝપાટો બોલાવ્યો. રોટલો અને રીંગણાના શાકનું બટકું મોંમાં મૂકતાં મહારાજને ભારે સ્વાદ



આવ્યો. ગોરાણીએ આજે ખંતથી રાઈ ને લસણનો વધાર કરી, છાશનો છમકો દઈ, તજ ને તમાલપત્ર નાખી રીંગણ વઘાર્યા હતાં. મહારાજ તો શાકનો આખો વાટકો સ્વાહા કરી ગયા, અને બોલ્યા —

‘ગોરાણી ! ઓ મારાં ગોરાણી ! મારી વાતનું માહું ફરકુ તો નથી લાગ્યું ને ? વાદળાં પાણી ભરેલાં હોય ન્યાં લગી જ ગરજે, પછી નિર્મળ અને શાંત થઈ જાય, હો.’

તે થતાં હશે. હવે તમે જમી રિયા કે નઈ ? ઝટ ઊભા થાવા નઈ તો રીંગણાંનું બાપડાનું આવી બનશે.

ગોરાણી ! છાલિયામાં થોડુંક શાક લેતાં આવજો. હું બોલતાં તો બોલી જ્યો પણ રીંગણાંનું શાક આજ મારું વાલું ભારે સવાદિયું થિયું સે. શાક હાર્યે આંગળાં કરડી ખવાય એવું સે.

‘પણ મેં તો નીમ લીધું સે. જુઓ સોહરાના છેડે ગાંઠ મારી છે. આ જન્મમાં તો રીંગણાંનું શાક નઈ નઈ ને નઈ જ કરું.’ ‘ઈ તો બઉ રૂડું કરમ કર્યું. રીંગણ ગરમ અને વાયડાં ગણાય. ઈ ખાવાથી માનવીની પ્રકૃતિ તામસી બની જાય. બરામણથી તો ખવાય જ નઈ, પણ આજ તેં હનર કર્યા છે તે થોડાં ખાઈ લેવી. કાલ્યથી નીમ.’

મનુ મહારાજ ગામના ગોર હતા. ગોર કરતાંયે એમની વિશેષ ખ્યાતિ તો કથાકાર તરીકે બંધાયેલી. ગામમાં કથાવાર્તા કરવી હોય કે પારાયણ બેસાડવી હોય તો લોકો મહારાજને ખંત કરીને બોલાવી જતા. મહારાજ કથાના કહેનારા ય એવા જબરા. રામાયણ કે મહાભારતનો પ્રસંગ ટાંકીને પાતળી જીભે એને લડાવે ત્યારે તો મોરબિ માથે જયમ ફણિધર ડોલે ને મેહુલો હરુડતા જેમ મોરલા ગહેકે એમ શ્રોતાઓ આનંદવિભોર બની જતા.

એક દિવસની વાત છે. ભાગવતની કથા કરતાં કરતાં મનુ મહારાજે આહારશાસ્ત્ર સંબંધી વાત શરૂ કરી —

‘જેવું અન્ન એવો ઓડકાર. ખોરાકના આધારે મનુષ્યની પ્રકૃતિ બંધાય છે. ડુંગળી અને લસણ તમોગુણી ગણાય છે, આથી જૈનો અને સ્વામિનારાયણના સત્સંગીઓએ એનો ત્યાગ કર્યો છે. રીંગણાં ગરમ અને વાયડાં છે. એ તો રાક્ષસોનું ખાણું છે. એટલે તો ભગવાને રીંગણી માથે કાંટા ઉગાડ્યો છે. ધરમની આરાધના કરવાવાળા સૌએ રીંગણાને ત્યજી દેવા... જોઈએ.’

કથા પૂરી થતાં એક ઘરડાં માજી પોથી ઉપર મૂકવા માટે રીંગણાં લઈ આવેલાં. મહારાજની વાત સાભળીને ઈતો બાપડાં મૂંઝવણમાં મુકાઈ ગયાં. પોતાની વિમાસણ દૂર કરવા મહારાજ પાસે જઈને બે હાથ જોડીને બોલ્યાં — મહારાજ ! બાપા તમે હમણાં બોલ્યા કે રીંગણાં ખાવાં નઈ. બળ્યું મને ખબર્ય જ નઈ. આજ મારો કરશન વાડીએથી કૂણાં રીંગણાં ઉતારી લાવેલો એટલે પોથી માથે મૂકવા માટે તાજાં રીંગણાં લઈ આવી સું. મને થયું કે મનુ મહારાજે આવા તાજાં રીંગણાં કે ‘દિ’ ભાળ્યાં હશે ?

ત્યાં તો મનુ મહારાજ હસીને બોલ્યા — ‘અરે ઝમકુ મા, તમે મૂઝાવ છો શીદને ! પોથી પર રીંગણાં મૂકવાનો કોઈ નિષેધ નથી. ભગવાનની પોથી પર મૂકેલાં રીંગણાં ખાવામાં જરાયે વાંધો નઈ. તમ તમારે મૂકો ભાવથી.’

મનુ મહારાજ પોથીમાંનાં રીંગણાં લઈને ઘેર આવ્યાં. ખડકીમાં પગ મૂકતાં જ બોલ્યાં—

‘ગોરાણી, ઓ મારાં ગોરાણી. આજ તો કથામાં બઉ રૂડાં રીંગણાં આવ્યાં છે. રીંગણાંનું શાક ખાધે બઉ દા’ડા થઈ ગ્યા. લહણથી વધારી, તજ તમાલપત્ર નાખી તે દિ’ જેવું સવાદિયું શાક કર્ય.’

‘આપણે રિયા બરામણ વરણ. આપણામાંથી રીંગણાં ખવાય ? ઘડીસાત મોર્ય તો તમે કથામાં નહોતા કહેતા કે ડુંગળી ને લહણ તમોગુણી છે. રીંગણાં ગરમ અને વાયડાં છે. ઈ તો રાક્ષસોનું ખાણું છે. પછી તમને શીનાં ભાવ થાય છે? !’

ત્યાં તો ખી ખી ખી દાંત કાઢતા મહારાજના મોંની ડાકલી પહોળી થઈ ગઈ. ખંધું હાસ્ય કરતા એ બોલ્યા — ‘અરે મારી ગાંડી ગોરાણી ! આટઆટલાં વરહ મારી ભેળી રહી તોય તને સાન નો આવી ? આ બધા નીતિનિયમો તો લોકોને પાળવા માટે છે. આપણે ઈની હાર્યે કઈ ના’વા નીચોવવાનો સંબંધ નઈ. બ્રાહ્મણો તો માત્ર ઉપદેશ જ દેવાનો. અમલ તો લોકે જ કરવાનો. લોક અને બરામણમાં કઈ ફેર ખરો કે નઈ ? તું ચાં લગણ આવી ગાંડી રઈશ ? આ આવ્યાં ઈ તો પોથીમાંનાં રીંગણાં કહેવાય. જોને ઈના માથે

(અનુસંધાન પે.૧૧)

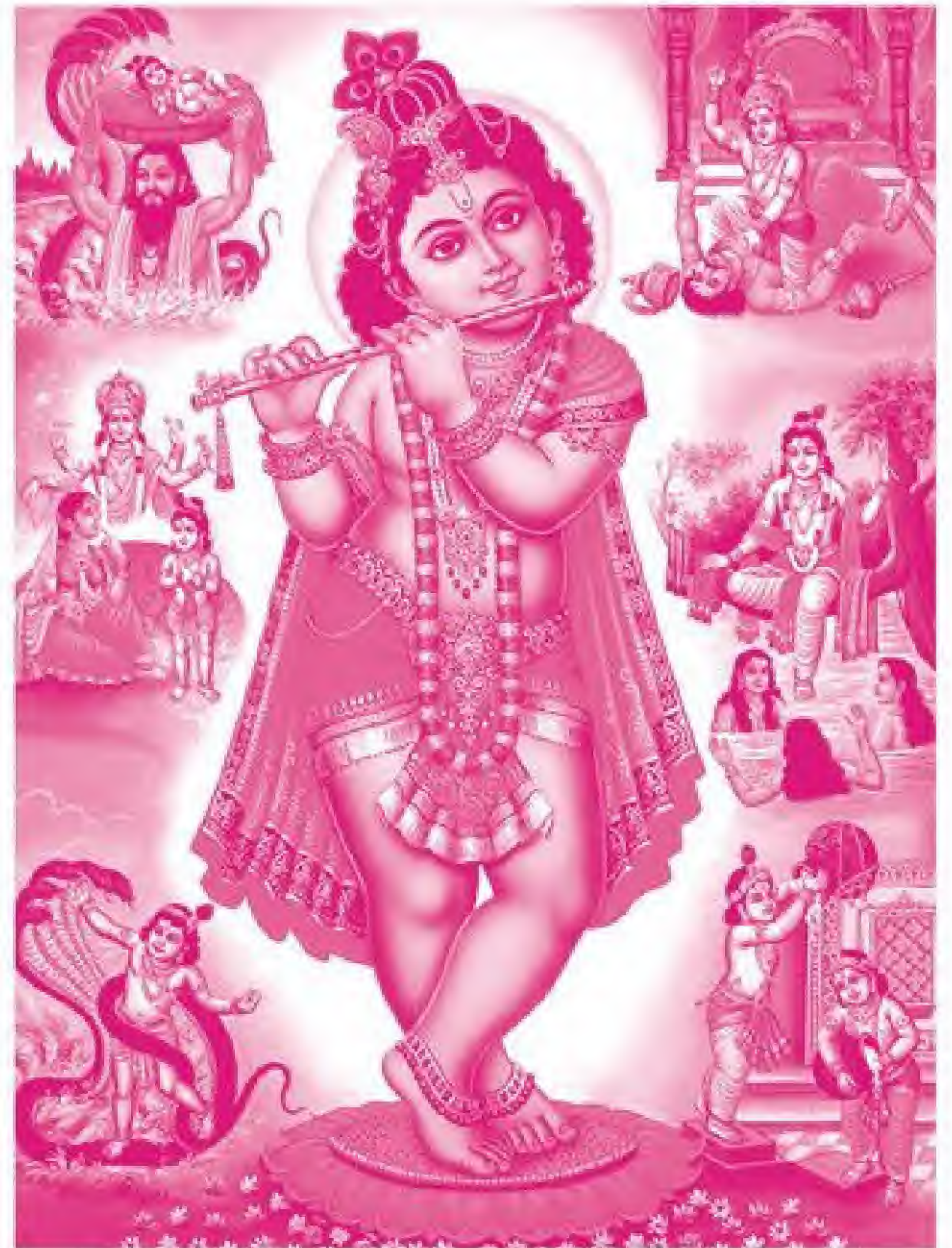


નરેશ સુમનભાઈ દેસાઈ- વલસાડ

માણસ પાસે આજે ઘરડો ભૂતકાળ છે, ઝાંઝવા જેવો ભવિષ્યકાળ અને થાકેલો તથા રોળાએલો ભીનો વર્તમાન છે. આમ આ કરમાઈ ગયેલા જીવતરને આપણા શ્રીકૃષ્ણ જ લીલું છમ અને સુગંધી બનાવી શકે. આ માટે આપણે શ્રીકૃષ્ણ પાસે જવું પડે. પરંતુ ક્યાં અને કઈ રીતે કૃષ્ણ પાસે જવું. **આજે શ્રીકૃષ્ણ ક્યાં છે...??**

આ ખોજ ગઈ કાલે આપણે કરી હતી,  
આજે કરીએ છીએ અને આવતી કાલે પણ કરીશું.  
કૃષ્ણની શોધમાં કૃષ્ણમય બનવું પડે તો જ કૃષ્ણ  
મળે. નંદ-યશોદા જેવી વિરહ વેદના, રાધા જેવી  
વ્યથા, ગોપીઓની કથા અને દેવકી તથા  
વાસુદેવજીના આંસુ જેવું વરદાન માંગવાથી જ  
શ્રીકૃષ્ણની ભક્તિ મળશે. વિરહમાં જ મિલનની  
યાત્રા અનુભવાય છે. ભક્તિ મળતાં જ ભગવાન  
જરૂર મળે છે. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ ગોકુળની  
ગાયોના નેત્રમાં, વ્રજના વેણુંગીતમાં,  
યમુનાજીનાં શ્યામ વહેણમાં, નંદયશોદાના  
વહાલમાં, ગોપીઓના ગીતમાં, રાધાના  
હૃદીયામાં, વસુદેવ-દેવકીની વત્સલતામાં,  
મીરાનાં ગાનમાં, નરસિંહની કરતાલના તાનમાં,  
નારદની વીણાના કંપનમાં, ભાગવતની  
ભવ્યતામાં, ગીતાના શ્લોકમાં, ભક્તોની  
ભીડમાં અને સાચા સંતના સંગમાં જરૂર મળશે.

કંસ-જરાસંઘ સાથેના સંગ્રામમાં એક





એક પ્રગટ થાય છે. વ્યથા એ મહાપુરુષોને મળેલું વરદાન છે. મથુરાની જેલથી પ્રાચીના પીપળા સુધીની યાત્રા દરમ્યાન ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ પીડાનાં પર્વત ઉપર એક પારિજાતનાં પુષ્પની માફક સદૈવ મહેકતા રહ્યાં છે.

જન્મીને માતા-પિતાનું સુખ ન ભાળ્યું, પરને ત્યાં પોષાઈ ભરપુર પ્રેમ અને વાત્સલ્ય પામ્યા, નંદબાબા અને યશોદા મૈયા સાથે અનોખી અને અપ્રતિમ આત્મીયતા બંધાણી ત્યાં ગોકુળ છોડવાનો સમય આવ્યો, જીવન ધબકાર સાથે એક થયેલા રાધા-ગોપીઓ અને વ્રજભૂમીને છોડવા પડ્યાં, યમુનાનાં કિનારે બાળલીલાની અખંડ ધારા વહેવડાવી, પોતાની જ દ્વારકા દોહલી બની. જેને સેવા તથા દાસત્વમાંથી છોડાવ્યા તે યાદવો સુરામય બની અંદરો અંદર કપાઈ મૂઆ, જેને માટે મહાભારત ખેડ્યું તે પાંડવોએ હેમાળો ગાળ્યો. અને છેવટે પ્રાચીના પીપળા નીચે પારધીના હાથે દેહોત્તર કર્યો ત્યારે તે સમયે પાસે ન હતી રાધા-ગોપી કે ન હતા નંદયશોદા કે દેવકી વસુદેવ.

ધર્મનો લોપ એ સંસ્કૃતિનો લોપ છે. દરેક યુગે કુરુક્ષેત્રો થતાં રહેશે, યુગે યુગે યાદવાસ્થળી પણ રચાશે, પરંતુ દરેક યુગે શ્રીકૃષ્ણ તો હશે જ. શ્રીકૃષ્ણ માટેનો તલસાટ-તપશ્ચર્યા અને તડપન હશે. એના વિરહમાં ઝુરનારાઓ હશે, આ કૃષ્ણ પ્રેમીઓના તપને પ્રતાપે જ આ જગત ટકી રહેશે એટલે કદાચ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ ભલે આજે ન મળે પરંતુ કાલે જરૂર આપણને દર્શન થશે...!

શ્રીકૃષ્ણનાં પ્રેમમાં આંસુ પી ને તરસ્યાં રહેવાનું

હોય છે. એ અવિનાશી આંસુના રસ્તે જ મળે છે. જે શ્રીકૃષ્ણ માટે રડ્યાં છે તેઓ જ તેને પામ્યાં છે. **આંખની કીકીમાં અવિનાશીની આંખોનો માળો બંધાશે અને આંસુના ટીપામાં ભક્તિનો સાચો ઉછાળો આવશે ત્યારે જ શ્રીકૃષ્ણ મળશે.** પ્રભુ માટે જે કોઈ પ્રતિક્ષા કરે તેની પ્રાર્થનાની ભાષા અલગ અલગ હોઈ શકે પરંતુ ભાવ તો એક જ હોય છે.

આ જગતમાં સરળતાનો મહિમાં છે, મૂંઝ (અભિમાન) ને કોઈ પૂજતું નથી પરંતુ ગાયના ‘પૂંછ’ ને સૌ પૂજે છે. વિજ્ઞાનની શોધથી આપણા ઉપકરણો ભલે બદલાય પરંતુ આપણું અંતઃકરણ ન બદલાય તે જોજો. જીંદગીમાં જે ક્ષણે જાગી જવાય તે જ ક્ષણે આપણો સૂર્યોદય થયાનું સમજવું. હંમેશા ગતિ-મતિ અને યતિએ ચાલવું.

સ્કૂલ-કોલેજોના હજારો ક્લાસમાં ‘કનૈયો’ આજે ગેરહાજર છે. જગત્ જેને પણ મળે છે તેને અધૂરું મળે છે, જ્યારે ઈશ્વર મળે તેને તે સંપૂર્ણ મળે છે. શ્રીકૃષ્ણ વગર રાત વલખે ને સવાર ભટકે છે.

જેમ રાધાની નથ સાથે સદાય તેનો નાથ છે તેમ આપણા શ્વાસ સાથે આપણો સર્વેશ્વર શ્રીનાથ હશે તો ક્યારેય નહિ પૂછવું પડે કે **“શ્રીકૃષ્ણ ક્યાં છે.....?”** ■





# સમાચાર દર્શન

હિન્દુ લાઈફ સ્ટાઈલ સેમિનાર - યુ.કે. ૨૦૧૧



શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ પરિવાર - યુ.કે. દ્વારા તા. ૨૨ થી ૨૪ જુલાઈ, ૨૦૧૧ દરમ્યાન લંડન મુકામે શ્રી કચ્છી લેવા પટેલ સમાજ ખાતે પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીના સાનિધ્યમાં હિન્દુ લાઈફ સ્ટાઈલ સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

સેમિનારના મંગલ પ્રારંભે શ્રીહરિના પંચોપચાર પૂજન બાદ સ્નેહમિલન રાખવામાં આવ્યું હતું. જેમાં સંતોએ સૌ હરિભક્તોને ભાલે તિલક તથા હાથે કાંડા બાંધીને અખંડ ભગવદ્ પરાયણ પૂજ્યપાદ્ શ્રી જોગી સ્વામીની પ્રસાદીની સાકરનો પ્રસાદ આપ્યો હતો.

આ સેમિનારનો મુખ્ય વિષય 'મનની શાંતિ' રાખવામાં આવ્યો હતો. સમસ્ત સેમિનાર દરમ્યાન

પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ મનની અશાંતિના કારણો અને શાંતિના ઉપાયો સમજાવ્યા હતાં. પૂ. સ્વામીજીએ જણાવ્યું હતું કે, આપણે બધાએ મહાભારતના યુદ્ધના મેદાનમાં અર્જુનને ગીતાનો ઉપદેશ કરનાર ભગવાન શ્રીકૃષ્ણનું ચિત્ર હંમેશા યાદ રાખવું જોઈએ. આ રણ સંગ્રામ શાશ્વત છે.

સમસ્યાઓથી ભાગી છુટવું એ સમસ્યાઓનું સમાધાન નથી. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ જેવી સ્થિર બુદ્ધિ અને આત્મશક્તિથી સમસ્યાઓનો હલ શોધવો જોઈએ. સુદૃઢ આત્મબળ, ભગવાનનો આશ્રય અને યોગ્ય માર્ગદર્શન હોય તો અશાંતિના મૂળ કારણનું નિવારણ થઈ શકે છે. સંતો કે સજ્જન મહાપુરુષો ભગવાન શ્રીકૃષ્ણની જેમ આ જીવન સંગ્રામમાં આપણા કોઈ પથ પ્રદર્શક હોય તો અશાંતિ ઉપર





વિજય મેળવી શકાય છે. જીવનમાં ક્યારેક એવી પરિસ્થિતિ બને કે આપણા હાથમાંથી તમામ સુકાનો સરી જતા હોય અને કોઈ રીતે કારી ન ફાવતી હોય એવે સમે અંતઃકરણ પૂર્વકની પ્રાર્થના અને મહાપુરુષોના આશીર્વાદ મુશ્કેલીઓના ઘોડા પૂર વચ્ચે પણ માર્ગ શોધી આપે છે.

દ્વિતીય દિને થયેલી સ્વયંસેવકોની સભામાં સંતોએ રાત્રી-દિવસ પુરુષાર્થ કરનારા સેવક ભાઈ-બહેનોને આશીર્વાદ પાઠવ્યા હતા.

આ સભામાં પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી સત્સંગના પોષણ અને સંવર્ધન અર્થે કરી રહેલા અથાગ પુરુષાર્થ વિષે પૂજ્ય શ્રી રામસુખદાસજી સ્વામીએ વાતો કરી હતી. આ પ્રસંગે પૂજ્ય સ્વામીએ ગુરુકુલના પવિત્ર કાર્યનો મહિમા સમજાવ્યો હતો.

મધ્યાહ્ન બાદ યોજાયેલા દ્વિતીય સેશનમાં પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી મુનિવત્સલદાસજી સ્વામીએ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના દિવ્ય જીવનચરિત્રનું વર્ણન કરતું વીડીયો પ્રેઝન્ટેશન રજૂ કર્યું હતું. આ પ્રસંગે ૨૦૧૨માં યોજાનારા સદ્ગુરુવંદના મહોત્સવ તથા પૂજ્ય શ્રી જોગી સ્વામીના જીવન વિષે માહિતી સભર પ્રેઝન્ટેશન પૂ. શ્રી ભક્તિવેદાંતદાસજી સ્વામી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. રાત્રે લંડન સ્થિત ગુરુકુલ પરિવારના યુવાનોએ રંગારંગ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજૂ કરીને શિબિરાર્થીઓને પ્રસન્ન કર્યા હતાં.

તૃતીય દિનના પ્રભાતે યોજાયેલ સમૂહ મહાપૂજામાં પૂજ્ય સ્વામીજીએ પૂજાવિધિના મહિમા સાથે મહાપૂજા કરાવી



હતી. મધ્યાહ્ન બાદ યોજાયેલા મહિલા સંમેલનમાં લંડનની બાલિકાઓ તથા યુવતીઓ દ્વારા ભારતીય સંસ્કૃતિની પરંપરા આનુસાર સુંદર સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. બહેનોના આ કાર્યક્રમને દર્શકોએ વારંવાર તાળીઓની ગુંજથી વધાવી લીધો હતો.

સેમિનારના અંતિમ સેશનમાં છેલ્લા એક વર્ષ દરમિયાન સંસ્થા દ્વારા વિવિધ ક્ષેત્રમાં થયેલા સેવાકાર્યની ઝાંખી વીડીયો પ્રેઝન્ટેશન સાથે કરાવવામાં આવી હતી. સેમિનારના સમાપન પ્રસંગે પ.પૂ. સ્વામીજીએ પરિવારમાં સમજણથી શાંતિ મેળવવાના ઉપાયો બતાવ્યા હતા, તદુપરાંત શિબિરાર્થીઓ સાથે પ્રશ્નોત્તરીનો કાર્યક્રમ પણ આ પ્રસંગે યોજવામાં આવ્યો હતો. સંપૂર્ણ સેમિનાર દરમિયાન પાર્ષદ શ્રી ઘનશ્યામભગત, શ્રી વિશ્રામભાઈ, શ્રી રમેશભાઈ આદી સંગીતકારોએ સહુને કીર્તન ભક્તિના રંગે રંગ્યા હતા.

સેમિનારની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે શ્રીહરિની આરતી કરી પ્રસાદ લઈ સૌ છૂટા પડ્યા હતા. આ સેમિનારને સફળ કરવામાં પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી ભક્તિવેદાંતદાસજી સ્વામી, પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી કુંજવિહારીદાસજી સ્વામી, પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી નરનારાયણદાસજી સ્વામી, પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી યજ્ઞવલ્લભદાસજી સ્વામી, પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી મુનિવત્સલદાસજી સ્વામી તથા લંડન સ્થિત શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ





## જ્ઞાનસત્ર

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ દ્વારા પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાન્તોને અનુસરતા ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામીએ આજથી ૩૫ વર્ષ પહેલાં જ્ઞાનસત્રની પવિત્ર પરંપરા પ્રસ્થાપિત કરી. જે આજે પણ અવિરત ચાલી રહી છે. પવિત્ર શ્રાવણ માસમાં તા. ૨ થી ૮ ઓગસ્ટ દરમિયાન જ્ઞાનસત્રના ૩૫મા સોપાનનું આયોજન થયું. જ્ઞાનસત્રના પ્રારંભે નવ કલાકની અખંડ ધૂન તથા મંત્રલેખન થયું. ધૂનની પૂર્ણાહુતિ બાદ જ્ઞાનસત્રના યજમાનશ્રીઓ તથા સહ યજમાનશ્રીઓના ઘરે સંતોની પધરામણી તથા પોથી પૂજન થયાં. પોથી પૂજન બાદ વાજતે ગાજતે નીકળેલી પોથીયાત્રા શ્રી જોગી સ્વામી સત્સંગ ભવન ખાતે લાવવામાં આવી. કથાના પ્રારંભે સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી દ્વારા સત્સંગિજીવનના બીજા પ્રકરણમાં આવેલ મહારાજ અને મયારાય ભટ્ટના સંવાદની કથાથી જ્ઞાનસત્રનો પ્રારંભ થયો.



જ્ઞાનસત્ર દરમિયાન દરરોજ સવારે કથાના પ્રારંભે કીર્તન-ભક્તિ બાદ પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી મુનિવત્સલદાસજી સ્વામી તથા પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી ભક્તિવેદાંતદાસજી સ્વામીએ ભક્તચિંતામણિ ઉપર પરચા પ્રકરણની કથાનો લાભ આપ્યો હતો. પ્રથમ સેશનના સમાપન સમયે પ. પૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી ભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામી તથા પ. પૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રી શ્રીહરિદાસજી સ્વામીએ કથાનો



લાભ આપ્યો હતો.

દ્વિતીય સેશનના પ્રારંભે દરરોજ વ્યાખ્યાનમાળાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં. પ. પૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામીએ નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય આધારિત જીવન ઉપયોગી વાતો કરી હતી. પ. પૂ. પુરાણી શ્રી હરિસ્વરુપદાસજી સ્વામીએ 'વંદુ સહજાનંદ' પદોની પોતાની રસાળ શૈલીમાં સમજૂતિ આપી હતી. પ. પૂ. પુરાણી શ્રી માધવજીવનદાસજી સ્વામીએ ભગવાનના ચરિત્રના મહિમા વિશે વાતો કરી હતી. પ. પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી ધર્મવત્સલદાસજી સ્વામીએ જીવન જીવવાની કળા વિશે સમજૂતિ આપી હતી. પ. પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી ભક્તવત્સલદાસજી સ્વામીએ જીવનયાત્રા વિષે મનનીય પ્રવચન કર્યું હતું. પૂ. ભાગવતાચાર્ય શ્રી હેમાંગભાઈ શાસ્ત્રીજીએ ભીષ્મસ્તુતિ ઉપર વિદ્વત્તાભરી સમજૂતિ આપી હતી.

જ્ઞાનસત્ર દરમિયાન દરરોજ પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ સત્સંગિજીવન અંતર્ગત વિષયો ઉપર વિદ્વત્તાભરી શૈલીમાં કથાવાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો. અખંડ ભગવત પરાયણ પ. પૂ. શ્રી જોગી સ્વામીએ સભામાં અવાર નવાર પધારી દર્શનનો લાભ આપી







### સૌને પાવન કર્યા હતા.

જ્ઞાનસત્ર દરમિયાન રાત્રિ કાર્ય ક્રમમાં દ્વિતીય દિવસે ગુરુકુલના ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી શ્રી દિનેશ વઘાસિયા તથા પવુંભા ગઢવીએ ભજન તેમજ સાહિત્ય પીરસ્યું હતું. તૃતીય દિને ઠાકરથાળીનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, તેમા હસમુખભાઈ પાટડીયા, વિજયભાઈ ભરાડ વગેરેએ ઠાકર થાળીમાં કીર્તનોની રમઝટ બોલાવી. ચતુર્થ દિને સાહિત્યકાર શ્રી ઘનશ્યામભાઈ લાખાણી તેમજ સાથી કલાકારો દ્વારા સત્સંગ ડાયરાનું આયોજન થયું હતું. પંચમ દિને શ્રી સ્વા. ગુ. અમદાવાદ તથા શ્રી સ્વા. ગુ. છારોડીના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ **‘અતુલ્ય ભારત’** સુંદર રીતે રજૂ કર્યો હતો. અંતિમ રાત્રિએ સુપ્રસિદ્ધ ભજનીક શ્રી નિરંજનભાઈ પંડ્યાએ પ્રાચીન ભજનો તેમજ પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી રચિત કીર્તનોનું ગાન કરી સૌ ભક્તજનોને ભક્તિરસમાં રસતરબોળ કર્યા હતા.

અમદાવાદ નિવાસી પ. ભ. શ્રી રાજેન્દ્રસિંહ પવનસિંહ વાઘેલાએ આ જ્ઞાનસત્રમાં મુખ્ય યજમાન તરીકે લાભ લીધો હતો. સહયજમાન તરીકે નરસીપુરાવાળા અમર પરિવાર શ્રી શામજીભાઈ, શ્રી લાલજીભાઈ, શ્રી અંબાલાલભાઈ, શ્રી દલસુખભાઈ, શ્રી ઘનશ્યામભાઈ, શ્રી જગજીવનભાઈ તથા અમદાવાદ નિવાસી શ્રી કિશોરભાઈ લાલજીભાઈ કેરાઈ તથા ભારાસર નિવાસી શ્રી વાલજીભાઈ ભીમજીભાઈ વરસાણી તથા તેમના સુપુત્રો પ્રવિણભાઈ, નિલેશભાઈ, વિજયભાઈ, અ.નિ. જશુબાઈની સ્મૃતિમાં હરજીભાઈ કાનજીભાઈ પટેલએ લાભ લીધો હતો.

## કોઈમ્બતુર

શ્રી આર્ષ વિદ્યા મંદિર, કોઈમ્બતુરના અધ્યક્ષ પ. પૂ. સ્વામી શ્રી દયાનંદજી મહારાજના ૮૦ વર્ષ પૂર્ણ થતાં કોઈમ્બતુર ખાતે ભવ્ય અને દિવ્ય શતાભિષેક મહોત્સવ ઉજવાયો. આયોજન સમિતિના નિમંત્રણને માન આપી પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી આ મહોત્સવમાં ઉપસ્થિત રહ્યાં હતાં અને સમસ્ત ગુરુકુલ પરિવાર વતી સ્મૃતિચિહ્ન અર્પણ કરી શુભેચ્છાઓ પાઠવી હતી. આ પ્રસંગે દેશ-વિદેશના અનેક મહાનુભાવો, સાધુ સંતો અને હજારોની સંખ્યામાં ભક્તજનો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ આ પ્રસંગે અંતરની શુભેચ્છા પાઠવતાં જણાવ્યું હતું કે સ્વામી શ્રી દયાનંદજી મહારાજે હિન્દુધર્મની વિવિધતામાં રહેલી એકતાને પુષ્ટ કરવા માટે ભગીરથ પ્રયાસો કરેલા છે. વૈશ્વિક ફલક ઉપર હિન્દુ ધર્મને સારી રીતે પ્રસ્થાપિત કર્યો છે. હિન્દુ ધર્મની એકતા માટે તેઓએ હિન્દુ ધર્મ આચાર્ય સભાની સ્થાપના કરી છે. હિન્દુ ધર્મના પ્રચાર-પ્રસાર માટે તેઓશ્રીએ અનેક વિદ્વાન સન્યાસીઓ-સન્યાસીનીઓ તૈયાર કર્યા છે. સામાજિક તેમજ શૈક્ષણિક સેવા દ્વારા અનેક મહાન કાર્યો કરી સ્વામીશ્રીએ ખૂબજ મોટી સેવા કરી છે. સમસ્ત ગુરુકુલ પરિવાર સ્વામીજીનાં નિરામય તેમજ દીર્ઘાયુષ્ય માટે પ્રાર્થના કરે છે. સ્વામીજીના પ્રેરક ઉદ્બોધન પ્રસંગે સભાખંડ વારંવાર તાળીઓના નાદથી ગુંજી ઉઠતો હતો.





## બાલ શિબિર (એન.આર.આઇ.)

ભારતીય સંસ્કૃતિ તેમજ સંપ્રદાયના સંસ્કારો વિદેશની ધરતી ઉપર જન્મેલા બાળકોમાં



જળવાઈ રહે તેવા હેતુથી લંડન તેમજ આફ્રિકાના દેશોમાં વસતા હરિભક્તોના આગ્રહથી શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, છારોડી ખાતે બાલ શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીની પ્રેરણાથી યોજાયેલ આ શિબિરમાં વિદેશના બાળકોએ ભાગ લીધો હતો. આ શિબિર દરમિયાન બાળકોને પૂજા-પાઠ, દંડવત્, સ્તુતિ, ગુજરાતી વાંચન-લેખન તથા ક્રિકેટ, ફૂટબોલ, બાસ્કેટબોલ, સ્વીમિંગ, ઘોડેસવારી વગેરે શીખવાડવામાં આવ્યું હતું. શિબિર અંતર્ગત ગઢડા, સાળંગપુર, સોમનાથ, પીપલાણા, લોજ, જૂનાગઢ વગેરે તીર્થસ્થળોનાં દર્શન કરાવી દરેક તીર્થસ્થળોનું મહત્વ સમજાવ્યું હતું. ૧૫ દિવસ ચાલેલી આ શિબિરનું તમામ આયોજન પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી વેદાંતસ્વરુપદાસજી સ્વામીએ કર્યું હતું. શ્રી ગોવિંદભાઈ કેરાઈ, શ્રી દિનેશભાઈ હીરાણી, શ્રી રમેશભાઈ હીરાણી, શ્રી વિજયભાઈ હીરાણી, જીતુભાઈ આણદાણીએ બાળકોની સાથે રહી યોગ્ય માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું હતું.

## શિક્ષાપત્રી ગાન સ્પર્ધા

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ છારોડી ખાતે દર્શનમ્ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલય દ્વારા શિક્ષાપત્રી ગાન સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. સ્પર્ધાની શરૂઆતમાં પ.પૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રી ભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામી તથા પ.પૂ. પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામીએ શિક્ષાપત્રીનું માહાત્મ્ય કહ્યું હતું. આ સ્પર્ધામાં ૧૪૦ ઋષિકુમારોએ ભાગ લીધો હતો. જેને કુલ ૪ વિભાગમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યા હતાં. આ સ્પર્ધામાં શિક્ષાપત્રી ગાન સાથે નિર્ણાયક દ્વારા પુછવામાં આવતાં પ્રશ્નોનું સમાધાન પણ સ્પર્ધકે કરવાનું હોય છે. સહુ ઋષિકુમારોએ આ સ્પર્ધામાં ભાગ લઈ સ્પર્ધાને રસપ્રદ બનાવી હતી. સ્પર્ધામાં વિજેતા થયેલા ઋષિકુમારોને પૂ. સંતો તેમજ પ્રાધાનાચાર્ય દ્વારા ઈનામ તથા સર્ટિફિકેટ આપી પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવ્યા હતાં.

## નૂતન પ્રકાશન

૧. વંદુ સહજાનંદ - DVD, MP3 ભાગ-૧  
(વક્તા : પ.પૂ. પુરાણી શ્રી હરિસ્વરુપદાસજી સ્વામી)
૨. સત્સંગ પ્રેરણા - MP3 ભાગ- ૧, ૨  
(વક્તા- સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રી ભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામી)
૩. પુરુષોત્તમ પ્રકાશ ગાન - MP3
૪. પ.ભ. શાર્દુલ ભગતના કંઠે ગવાયેલ ઓડિયો સીડી
  - અમરવરનો વિવાહ ● કીર્તનધારા
  - કાનુડો માગ્યો દેને ● માણીગર મોરલો





## શ્રદ્ધા સુમળ

**અ. નિ. કરશનભાઈ પ્રેમજીભાઈ ભૂડીયા :** મૂળ સુખપુર,



હાલ મોમ્બાસા નિવાસ કરતા, શ્રી કચ્છ સત્સંગ સ્વામિનારાયણ મંદિરના ભૂતપૂર્વ પ્રમુખ શ્રી કરશનભાઈ પ્રેમજીભાઈ ભૂડીયા ૮૮ વર્ષની ઉમરે અક્ષરવાસી થયાં છે. જેની તેમના પરિવાર તેમજ સમસ્ત સત્સંગ સમાજને ખૂબજ ખોટ પડી છે. કરશનભાઈ

સત્સંગ સમાજ માટે છત્ર સમાન હતાં. મોમ્બાસા કચ્છ સત્સંગ સ્વામિનારાયણ મંદિર તથા સ્વામિનારાયણ એકેડેમીના વિકાસમાં તેમનો ખૂબ મોટો ફાળો હતો. તેઓશ્રીએ વર્ષો સુધી સત્સંગ સમાજનું પોષણ કર્યું હતું. વર્ષો પહેલા કચ્છમાંથી વહાણ દ્વારા લોકો મોમ્બાસા બંદરે ઉતરતા. તેઓને બધી રીતે સ્થિર કરવાની સેવા કરશનભાઈ સંભાળતા. દેશ અને વિદેશમાં સત્સંગ અને સમાજના વિકાસમાં તેઓનું મહત્વપૂર્ણ યોગદાન અને માર્ગદર્શન રહ્યાં. તેઓનું સદાચારી અને નિર્મળ જીવન સર્વ કોઈ માટે પ્રેરણારૂપ હતું. તેઓ નિડર અને સત્ય વક્તા હતાં. ગર્ભશ્રીમંત હોવા છતા તેમના અંતરમાં સત્સંગ અને ભક્તિ ભરપૂર હતા. સત્શાસ્ત્રોની કથાના શ્રવણમાં તેઓને ભારે પ્રેમ હતો.

ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને એમની સેવા પ્રવૃત્તિઓ માટે કરશનભાઈને અત્યંત આદર હતો. સત્સંગ વિકાસની પ્રવૃત્તિઓ તેઓને ખૂબજ ગમતી. ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજનો તેઓની ઉપર ખૂબ જ રાજીપો હતો. આવા મહાન ભક્તના અક્ષરવાસથી સત્સંગ સમાજને ખૂબ જ મોટી ખોટ પડી છે. તેઓના પરિવારજનો ગં. સ્વ. પ્રેમભાઈ, સુપુત્રો સુરેશભાઈ, લલીતભાઈ વગેરે સર્વને સાંત્વના અર્પે તથા કરશનભાઈને પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તેવી શ્રીહરિનાં ચરણોમાં પ્રાર્થના.

**અ.નિ. મણીલાલભાઈ ત્રિભુવનભાઈ શેઠ :** મૂળ ઉના, હાલ મુંબઈ નિવાસી મણીલાલભાઈ ત્રિભુવનભાઈ શેઠ ૮૨ વર્ષની ઉમરે શ્રીહરિનું સ્મરણ કરતા થકા અક્ષરવાસી થયાં છે. મણીલાલભાઈ ઉનાના ગણેશ શેઠનાં વંશજ ગણાય. ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ પ્રત્યે તેઓને અનન્ય નિષ્ઠા હતી. તેઓનું જીવન શ્રીહરિમય હતું. ગુરુદેવ અવારનવાર તેઓના ઘરે પધારતા. તેઓશ્રીના અક્ષરવાસથી ગુરુકુલ પરિવારને અત્યંત ખોટ પડી છે. તેઓના પરિવારજનો ગં. સ્વ. પ્રભાવતી બહેન, સુપુત્રો અનિલભાઈ, ચેતનભાઈ, પરેશભાઈ આદિ પરિવારને શ્રીહરિ ધૈર્ય અર્પે તથા મણીલાલભાઈને પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તેવી શ્રીહરિના ચરણમાં પ્રાર્થનાં.



**અ.નિ. નાગજીભાઈ ગોપાલભાઈ દેશાઈ :** સુરત નિવાસી નાગજીભાઈ ગોપાલભાઈ દેશાઈ ૮૨ વર્ષની ઉમરે અક્ષરવાસી થયાં છે. નાગજીભાઈ એક ઉત્તમ ભક્તરાજ હતાં. તેઓશ્રીને જોગી સ્વામી પ્રત્યે અત્યંત હેત હતું. શ્રીહરિ તેમને પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તથા તેમનાં સુપુત્રો બટુકભાઈ, મનસુખભાઈ, વિકલભાઈ, હિંમતભાઈ, બીપીનભાઈ વગેરે પરિવારને શ્રીહરિ સાન્તવનાં અર્પે તેવી પ્રાર્થનાં.



**અ.નિ. સંજયભાઈ કાકુભાઈ શુક્લ :** ગુરુકુલના સન્નિષ્ઠ સેવક સંજયભાઈ શુક્લ નાની ઉમરે અક્ષરવાસી થયા છે. સંજયભાઈએ વર્ષો સુધી છારોડી ગુરુકુલમાં મહત્વની સેવા કરી હતી. ભગવાન શ્રીહરિ તથા સંતોમાં તેઓને ખૂબજ હેત હતું. તેઓશ્રીના અક્ષરવાસથી ગુરુકુલને મોટી ખોટ પડી છે. ભગવાન શ્રીહરિ સંજયભાઈને પોતાના સુખે સુખીયા કરે તથા તેમના પરિવારને ધીરજ અર્પે તેવી પ્રાર્થનાં.



## છારોડી ગુરુકુલમાં રસોઘ

૧. અંબાશંકરભાઈ ભીખાભાઈ ધાધલ- દિહોર
૨. ધીરુભાઈ અસ્વાર- વડોદરા
૩. ધનજીભાઈ કરશનભાઈ કેરાઈ- અમદાવાદ
૪. નારાયણભાઈ વાલજીભાઈ મેપાણી- સૂરજપુર
૫. ડો. હિતેશભાઈ આર. કાલરિયા- ગોંડલ
૬. દિલીપભાઈ જેઠાભાઈ નારદાણી- યુ.કે.

## અમદાવાદ ગુરુકુલમાં રસોઘ

૧. શ્રી શારદાબેન છનાભાઈ પટેલ- અમદાવાદ
૨. શ્રી અશ્વિનભાઈ નનુભાઈ ચોવટીયા- સુરત
૩. શ્રી પાર્થ જગજીવનભાઈ પટેલ- અમદાવાદ
૪. શ્રી કાંતિભાઈ એમ. ગાંધી- મુંબઈ
૫. શ્રી ઝવેરભાઈ લવજીભાઈ પટેલ
૬. શ્રી વિજયભાઈ નાનજીભાઈ હિરાણી
૭. શ્રી વિપુલભાઈ આંબાભાઈ સુહાગીયા- અમેરીકા
૮. શ્રી પ્રકાશભાઈ ભાયચંદભાઈ ગજજર- અમદાવાદ
૯. શ્રી માવજીભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ- અમદાવાદ
૧૦. શ્રી વાલજીભાઈ લવજીભાઈ બારાવડીયા- અમદાવાદ
૧૧. શ્રી અશ્વિનભાઈ પરશોત્તમભાઈ શિરોયા- અમદાવાદ
૧૨. શ્રી વેલજીભાઈ પ્રેમજીભાઈ વરસાણી- અમદાવાદ
૧૩. શ્રી અલ્પેશભાઈ ધનશ્યામભાઈ કોરાટ- સુરત
૧૪. શ્રી બલભદ્રસિંહ દિલિપસિંહ ચુડાસમા- ગાંધીનગર
૧૫. શ્રી પંકજભાઈ ડાયાભાઈ કુકડીયા- અમદાવાદ
૧૬. શ્રી મહેશભાઈ ભીમજીભાઈ ગોંડલીયા- સુરત
૧૭. શ્રી વજુભાઈ મારુ- ઓસ્ટ્રેલીયા

## આગામી આયોજન

૦૧/૦૮/૧૧	ગુરુવાર - ગણેશ ચતુર્થી (શ્રી સ્વા. ગુ. અમદાવાદ તથા છારોડી ખાતે ગણેશ પૂજન)
૦૪/૦૮/૧૧	રવિવાર - સુહૃદ સભા (શ્રી સ્વા. ગુ. છારોડી)
૦૬/૦૮/૧૧	મંગળવાર - શ્રીહરિ જયંતી - નીલકંઠવર્ણી પયોભિષેક તથા રાજોપચાર (સ્વા. ગુ., અમદાવાદ)
૦૮/૦૮/૧૧	ગુરુવાર - જળઝીલણી એકાદશી (શ્રી સ્વા. ગુ. છારોડી તથા દ્રોણેશ્વર ખાતે ઉજવણી) સવારે ૮:૩૦ કલાકે. (રાત્રે કીર્તનભક્તિ - શ્રી સ્વા. ગુ. અમદાવાદ)
૨૫/૦૮/૧૧	શનિવાર - ઈન્દિરા એકાદશી (રાત્રે કીર્તનભક્તિ - શ્રી સ્વા. ગુ. અમદાવાદ)

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, દ્રોણેશ્વર (ઉના) ખાતે દ્રોણેશ્વર મહાદેવના સાન્નિધ્યમાં

## ભવ્ય જળઝીલણી મહોત્સવ

તા. ૮-૮-૨૦૧૧, ગુરુવાર  
સમય : સવારે ૮:૩૦ થી ૧૨:૦૦



આ ભવ્ય મહોત્સવમાં સદ્ગુરુ સંતોના મુખે કથાવાર્તા સાંભળવા  
તેમજ ભગવાન શ્રીહરિને જળમાં ઝીલાવવા હાર્દિક નિમંત્રણ.





કોચેબતુર, પૂ. દયાનંદસ્વામીના શતાભિષેક પ્રસંગે ઉપસ્થિત પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા મહાનુભાવો.



પૂ. દયાનંદસ્વામીના શતાભિષેક પ્રસંગે ઉદ્બોધન કરતા પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી.



પ.પૂ. જોગી સ્વામી સાથે બાલ શિબિરમાં જોડાયેલા બાળકો.



બાલ શિબિરમાં જોડાયેલા બાળકોને પ્રેરણાભરી વાતો કરતા પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી.



બાલ શિબિરમાં જોડાયેલા બાળકોને કથાવાર્તા કરતા પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી વેદાન્તસ્વરુપદાસજી સ્વામી.



અમદાવાદ ગુરુકુલ ખાતે ૧૫મી ઓગસ્ટનાં રોજ યોજાયેલ ધ્વજવંદન કાર્યક્રમ.



## જ્ઞાનસત્ર-૩૫



પ.પૂ. જોગી સ્વામીનું પૂજન કરતા  
પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી.



જ્ઞાનસત્રાર્થીઓને દર્શન આપતા  
પ.પૂ. જોગી સ્વામી.



કથાવાર્તાનો લાભ આપતા પ.પૂ. પુરાણી  
શ્રી હરિસ્વરુપદાસજી સ્વામી.



જ્ઞાનસત્રમાં ઉપસ્થિત ભક્તજનો.



જ્ઞાનસત્રનાં યજમાનોને આશીર્વાદ  
આપતા પૂ. સદ્ગુરુ સંતો.



સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમદરમિયાન પૂ. સંતો સાથે  
દર્શનમ્ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલયનાં વિદ્યાર્થીઓ.